

Bokhandlerforeningen Årsmelding 2023

**BOKHANDLER-
FORENINGEN**

Innhold

Bokhandleråret 2023	2
Bokhandelens betydning	3
Om Bokhandlerforeningen.....	4
Generalforsamling og styre.....	5
Medlemmer	7
Boklov	9
Samfunnskontakt og politisk påvirkning	13
Informasjon, innlegg og debatter	17
Tall og analyse	21
Litteraturabonnement	27
Boklista og bestselgere 2023.....	28
Litterære priser og stipend.....	30
Mammutsalget.....	34
Fagskolen for bokbransjen	35
Merkur Bok.....	36
EIBF	37
Utvalg 2022.....	38

Forsidebilde viser behandlingen av bokloven i Stortinget, 8. juni 2023. Tage Pettersen (H) i dialog med daværende kulturminister Anette Trettebergstuen.

Bokhandleråret 2023

Bokloven vedtatt i Stortinget, bekymringsfulle resultater fra Pisa og PIRLS, gjennombrudd for kunstig intelligens og Nobelprisen i litteratur til Jon Fosse.

Bokloven

Den 8. juni 2023 ble Bokloven vedtatt i Stortinget, og den ble offisielt signert i kongelig statsråd den 16. juni 2023, med ikrafttredelse fra 1. januar 2024. Store deler av året 2023 ble dedikert til arbeidet med denne historiske loven. Vi er glade for at vi har blitt hørt på mange områder og at politikerne anerkjenner betydningen av bokhandelen.

31. mars la regjeringen frem Proposisjon 82 L (om bokloven) for Stortinget. Loven innebar faste priser på nye bøker i 12 måneder, inkludert fag- og lærebøker. Samtidig vakte det bekymring blant våre medlemmer at regjeringen foreslo å innføre et så inngripende tiltak som avanseregulering uten å kunne dokumentere behovet for, eller konsekvensene av, dette. Etter en travel vår i 2023, ønsker vi å rette en stor takk til alle partiene i familie- og kulturkomiteen på Stortinget, som tok imot og lyttet til innspillene fra en rekke litteratur- og bokbransjeorganisasjoner, før de avgjorde sin innstilling til Stortinget.

Bokhandlerforeningen ble i stor grad lyttet til angående de punktene hvor vi var mest bekymret. Fagbøker er inkludert i loven, og avanseregulering skal utredes. Et flertall av kulturkomiteens medlemmer var tydelige på at bokhandelens vilkår ikke må forringes i forhold til dagens situasjon. I sin innstilling til Stortinget skrev de blant annet: **"Det er ingen tvil om at den fysiske bokhandelen spiller en viktig rolle rundt omkring i Norge, både på små og store tettsteder. Dette kan både være selvstendige bokhandler og filialer i de store bokhandelkjedene. Norske bokhandler har allerede i dag presset økonomi. Flertallet legger vekt på at bokloven og forskriftene må være utformet slik at denne nøkkelrollen for lokalsamfunnet ikke svekkes eller blir borte".**

Stabilt antall bokhandler

Ved inngangen til det nye året hadde Bokhandlerforeningen 473 medlemmer. Antall bokhandler har holdt seg relativt stabilt de siste fem årene og tilgjengeligheten til bokhandler over hele landet er god, mye takket være bokhandelens evne til å omstille seg.

Høy kostnadsvekst og inflasjon påvirker forbrukernes økonomi og handlemønster, og har også gitt konsekvenser for hele bokbransjen. Bokhandelen omsatte for nærmere 4,3 milliarder kroner i 2023. Det er 3,6 prosent mer enn året før, men på grunn av økte kostnader, går lønnsomheten ned.

Salg av stor bredde fra et mangfold av aktører

I 2023 solgte bokhandelen cirka 7,4 millioner papirbøker (bokgruppe 3-5) fordelt på cirka 48 800 ulike titler fra over 1350 utgivere. De hundre mestselgende titlene sto for cirka 17% av antall solgte bøker i bokhandelen. 87 prosent av medlemmene har litteraturabonnement.

Forfatterstipend og bokpriser

Bokhandlerforeningen delte ut 465 000 kroner på vegne av bokhandelen til totalt 6 forfattere i etableringsfasen i 2023. Stipendene er ment å gi inspirasjon og mulighet for videre skriving i denne viktige fasen av forfatterskapet.

Nobelprisen i litteratur til Jon Fosse

Jon Fosse startet året med å toppe boklista med boken *Kvittleik*. I oktober ble det kjent at han endelig får Nobelprisen i litteratur, til stor jubel blant bokhandlere og i landet ellers. Ved utgangen av 2023 var Jon Fosse en av årets fem mest solgte forfattere.

Leselyststrategi

I 2023 kom resultatene fra den internasjonale leserundersøkelsen PIRLS 2021. Resultatene viste at norske tiåringer leser betydelig dårligere enn i 2016. Norske elever oppgir i tillegg lavest leseglede blant alle de 65 landene i undersøkelsen. I desember kom også resultatene fra Pisa-undersøkelsen som viste stor nedgang i 15-åringers ferdigheter i lesing, matematikk og naturfag. I barne- og ungdomsundersøkelsen som Bokhandlerforeningen fikk gjennomført sammen med Forleggerforeningen, blir mangel på konsentrasjon oppgitt som en viktig grunn til at de velger vekk boka. Bokhandlerforeningen mener regjeringens leselyststrategi er viktigere enn noen gang. Når barn og unge, og spesielt jenter, sier at de ikke klarer å konsentrere seg bør vi som samfunn uroe oss.

Kunstig intelligens og maskinlæring

I 2023 fikk kunstig intelligens sitt gjennombrudd. Utbredelsen av maskinlæring og avanserte språkmodeller har åpnet opp for en rekke muligheter, samtidig som det har vekket bekymring, spesielt når det gjelder opphavsrett. Dette har ført til behov for klargjøring av lover og retningslinjer for å balansere innovasjon og rettighetsbeskyttelse som foreningen vil følge tett.

Anne Schiøtz, direktør

Bokhandelens betydning

Bokhandelen når ut til aller flest personer og er avgjørende for å tiltrekke, engasjere og rekruttere lesere.

Bokhandelen gir perspektiv og kunnskap

Bøker er viktige i et samfunn, viktigere enn noen gang. De trener leseferdigheter, gir leseglede, perspektiver, forståelse og identitet og styrker ytringsfrihet og mangfold – og gjennom det demokratiet. Litteraturen kan gi nye perspektiver og kunnskap, øke kritisk tenkning og bekjempe fordommer. Derfor er det helt vesentlig at vi fortsetter å være et lesende folk med god tilgang på bøker på vårt eget språk. Her spiller bokhandelen en avgjørende rolle i å samle og tilby et bredt spekter av bøker av, for og om alle, til folk over hele landet.

Bokhandelen gjør bøker tilgjengelige der folk er - og over hele landet

Bokhandelens unike egenskap og store styrke er at den viser frem et stort utvalg av forskjellige bøker der folk ferdes; i handlegata, på kjøpesenteret og på nett. Det er hele bransjen tjent med. Bøkene må rett og slett vies mye oppmerksomhet og plass for at folk skal huske å lese dem. Ingen digitale tilbud har klart å erstatte dette alene. Derfor trenger vi både fysiske bokhandler og bokhandler på nett. Samspillet mellom disse har gitt helt nye muligheter for å synliggjøre og selge litteratur.

Samtidig fortsetter den fysiske bokhandelen å fungere som en kulturaktør i lokalsamfunnet, gjennom forfattermøter, lesesirkler og aktiv rekruttering av lesere. Bokhandelen er en faghandel hvor det jobber over 3000 dyktige fagpersoner som daglig møter og veileder leseren til både kjente og ukjente forfattere. Bokhandlerne kjenner sine kunder godt og har et unikt utsiktspunkt til hvilke litterære trender som rører seg i samfunnet til enhver tid. De strekker seg langt for at kundene skal ha stor valgfrihet og finne de bøkene som passer for den enkelte.

Evne og vilje til innovasjon

For å opprettholde det litteraturpolitiske målet om god tilgjengelighet til litteratur, og samtidig styrke boka i konkurransen med andre tjenester, er vi helt avhengige av bokhandler som har økonomiske muskler til å gjøre betydelige investeringer både i butikkopplevelse, infrastruktur og digitale tjenester. I en tid hvor boka og litteraturen møter større konkurranse enn noen gang, er det av stor betydning at vi klarer å løfte frem bøkene i havet av tilgjengelige underholdningstilbud.

Det er stadig flere som orienterer seg på nett før de handler. Den økende bredden i boksalget skyldes i stor grad bokhandlerens nye forretningsmodeller, som skaper et samspill mellom den fysiske butikken og netthandelen. Bokhandlerens markedsføring av bøker både på nett og i fysiske butikker styrker bokas evne til å konkurrere med andre tjenester og produkter. God lagerstyring og digitale tjenester som netthandel og «Klikk og hent», bidrar til at en bokkjøper i Kristiansand enkelt kan få kjøpt en bok som kun finnes i ett eksemplar i en bokhandel i Alta. Muligheten for å bruke den fysiske butikken som lager for nettbutikken, bidrar til å øke bredden i boktilbudet i den fysiske butikken. Salgstallene tyder på at nordmenn har varierte lesevaner, og setter pris på bredde og mangfold.

Bokhandelen er den kanalen som når ut til aller flest lesere

Lesing er en viktig forutsetning for å kunne delta i samfunnet. Derfor er det av stor betydning at bokhandelen fortsetter å tilby leseren en stor bredde av litteratur i de formatene de selv ønsker seg. Leserundersøkelsen 2022 viser at Bokhandelen er den aktøren som når ut til klart flest lesere. For eksempel er det over dobbelt så mange personer som kjøper (71%), enn som låner (32%) bøker i løpet av et år. Norges litterære infrastruktur er basert på en god balanse mellom gratis tilgang til bøker i bibliotek og gode kommersielle tjenester. Dette er det vesentlig å ivareta også i fremtiden.

Bokhandelen er en uerstattelig møteplass mellom boka og leseren

Bokhandelen er helt essensiell når det kommer til å nå ut til norske lesere. Men marginene i bokhandelen er presset. For å innfri kundenes forventninger til et godt utvalg og en god handleopplevelse, trenger vi lønnsomme bokhandler med rom for utvikling. Hvis bokhandelen får dårligere rammebetingelser så vil mange bokhandler måtte legge ned, og hvis bokhandelen forsvinner, så forsvinner også en vesentlig del av boksalget og inntektene til forfattere og forlag. Og viktigst: da forsvinner tilgangen til bøker der folk er. Når vi samtidig vet at tre av fire bøker kjøpes i norske bokhandler, må vi kunne forvente at dette har stor effekt, ikke bare på tilgangen til litteratur, men også på lesing.

Med tanke på den betydningen lesing har for individet, samfunnet og demokratiet, sier det seg at vi ikke har råd til å miste den viktigste møteplassen mellom boka og leseren.

Generalforsamling og styre

Bokhandlerforeningens styre valgt på generalforsamlingen 15. juni 2023. Øverst fra venstre: Hans A. Vigen, Espen Munkebye og Lene Røren. Nederst fra venstre: Stein Ove Gudmundsrud, Hans Antonsen og Johan Baklund. Helen Foss var ikke til stede da bildet ble tatt.

Generalforsamlingen

Totalt var det 9 personer til stede (8 fysisk og 1 digitalt) i tillegg til administrasjonen på 2 personer på generalforsamlingen 15. juni. 7 personer hadde stemmerett og representerte 330 av totalt 473 medlemmer. Korrigert for 10%-regelen utgjorde forsamlingen totalt 99 stemmer, fordelt på henholdsvis 33 stemmer til ARK, 33 til Norli, 26 til VB Bok, 3 til Norli Seljord, 2 til Norli Bokhuset, 1 til Biblioteksentralen, og 1 til Sagene bokhandel. Alle saker ble enstemmig godkjent. Det kom ikke inn noen saker i tillegg til de ordinære årsmøtesakene.

Bokåret

Styreleder i Bokhandlerforeningen, Hans Antonsen ønsket de fremmøtte velkommen til generalforsamlingen. Innledningsvis oppsummerte han Bokhandlerforeningens arbeid det siste året og frem til generalforsamlingen. Hovedfokus det siste året har vært den nye bokloven. Styreleder la særlig vekt på arbeidet som er gjort for å synliggjøre den store bredden av litteratur som selges gjennom bokhandelen, og betydningen av god tilgjengelighet til bokhandler, også på campus. Bokhandlerforeningen har blitt hørt på svært mange felt i arbeidet med den nye bokloven. Styreleder påpekte at Stortinget tydelig fremhever bokhandelens viktige betydning i sin innstilling til den nye bokloven. Han takket også styret og administrasjonen for et godt og konstruktivt samarbeid.

Takk til avgåtte styremedlemmer

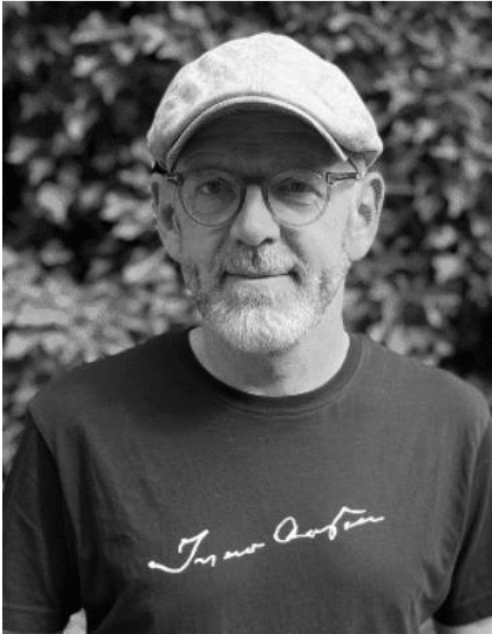
Styreleder takket av Gøril Joys Johnsen og John Thomasgaard som styremedlemmer. Thomasgaard ble spesielt hedret for sin betydelige innsats i styret siden 2013 og for den viktige jobben han har gjort for norsk bokbransje. Med sin klare og tydelige stemme har han synliggjort betydningen av bokhandelen og bidratt til konstruktive løsninger for hele bransjen. I tillegg har han, med sine kjappe kommentarer og gode humør, bidratt til god stemning og godt samarbeidsklima i styret.

John Thomasgaard har vært styremedlem siden 2013 og gjort en betydelig innsats for norsk bokbransje.

Styret

Hans Antonsen, styreleder i Bokhandlerforeningen

På generalforsamlingen 15. juni 2023 ble Hans Antonsen enstemmig gjenvalgt som styreleder. Antonsen er direktør ved Det Norske Teateret, og har vært styreleder i Bokhandlerforeningen siden 2018

Styret hadde etter 15. juni 2023 følgende sammensetning:

- **Styreleder:** Hans Antonsen (Ekstern)
- **Nestleder:** Stein-Ove Gudmundsrud
Vara: Maria Cecilie Granli Brekke, ARK
- **Styremedlem:** Johan Baklund
Vara: Kim-Are Andersen, Norli
- **Styremedlem:** Hans A. Vigen, Biblioteksentralen
Vara: Tanja Brodshaug, Biblioteksentralen
- **Styremedlem:** Helén Foss, Fri Bokhandel
Vara: Ina Larsen, Sandvina Bokhandel
- **Styremedlem:** Lene Røren, VB-bok
Vara: Atle Eggereide, VB- bok
- **Styremedlem:** Espen Munkebye, Sagene bokhandel
Vara: Angelique Heggheim, Sagene bokhandel

Valgkomitéen

Valgkomitéen består av Martin Antonsen, Norli Bokhuset Tromsø (leder), Linda Eriksen, ARK og Sylvi Steine, Akademika.

Styremøter

Styret (DnB-forening og DnB-service) har avholdt 9 styremøter. Direktøren er styrets faste sekretær. Det ble protokollført 62 saker. De viktigste sakene er omtalt i årsmeldingen.

Administrasjonen

Administrasjonen besto i utgangen av 2023 av 3 personer. Arbeidsfordelingen i administrasjonen gjenspeiler de prioriterte aktivitetsområdene for foreningen. Vår dyktige kommunikasjonsrådgiver gikk ut i fødselspermisjon 1. oktober. I september fikk vi inn en vikar, som opprinnelig kom fra Gyldendal og som etter kun en måned, ble hentet tilbake til Gyldendal.

I 2023 var det følgende bemanning i Bokhandlerforeningens sekretariat:

Anne Schiøtz	Direktør (100 prosent)
Sidsel Henriksen	Konsulent (100 prosent)
Johanne Torper Solem	Kommunikasjonsrådgiver (100 prosent).
I foreldrepermisjon fra 1. oktober 2023.
Julia Kleppetstø Selbakk	Kommunikasjonsrådgiver og prosjektleder for
Mammutsalget (100% i september 2023)

Anne Schiøtz, direktør

Sidsel Henriksen, konsulent

Johanne Torper Solem, kommunikasjonsrådgiver

Finansiering

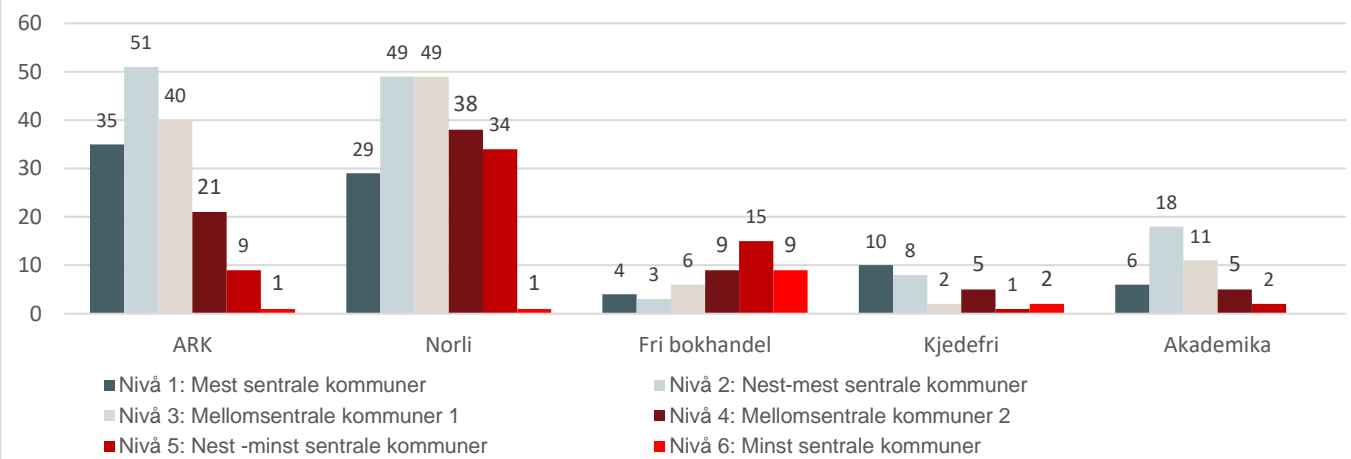
Bokhandlerforeningen finansieres av medlemmene gjennom en fast medlemskontingent som er lik for alle, og en serviceavgift som består av en fast og en variabel del. I tillegg kommer avsetning til forfatterfondet. Beregningsgrunnlag for den variable serviceavgiften og forfatterfondet er medlemmets bokinnkjøp for bokgruppe 1-9 foregående år.

Medlemmer

De aller fleste av landets bokhandler er medlem i Bokhandlerforeningen. Antallet medlemmer har vært relativt stabilt de siste 5 årene.

Både kjeder og selvstendige bokhandler er avgjørende for at vi har bokhandler over hele landet

Regjeringen har laget en egen sentralitetsindeks som kategoriserer landets kommuner, hvor de tre siste nivåene utgjør distriktskommuner.

Stabilt antall medlemmer siste fem år

Ved utgangen av 2023 hadde Bokhandlerforeningen 473 medlemmer. Antall bokhandler har holdt seg ganske stabilt de siste fem årene. Vi har bokhandler fra Mandal i sør til Kjøllefjord i nord. 88 prosent av befolkningen bor i en kommune med minst en bokhandel.

De fleste bokhandler i Norge, både selvstendige bokhandler som Tronsmo bokhandel og bokhandelkjedene ARK og Norli, campusbokhandler som Akademika og rene nettbokhandler som AdLibris og Bokkilden, er medlemmer i Bokhandlerforeningen. Mange av de mindre egneide bokhandlerne er organisert via Fri Bokhandel. Hos våre medlemmer jobber det over 3000 dyktige fagpersoner som daglig møter og veileder leseren til både kjente og ukjente forfattere.

Norsk bokhandel står ikke stille, og det skjer en del naturlige endringer. I 2023 la Norli ned fire butikker, og åpnet tre nye. ARK stengte to butikker og startet to. Én av de nye ARK-butikkene var i Kirkenes, hvor det ikke var bokhandel fra før. Tre mindre nisjebokhandlere innen religiøs litteratur, kunstbøker og barnebøker stengte dørene for godt i fjor, det samme gjorde også Toten bokhandel. I alt ble det i 2023 åpnet 5 nye bokhandler, mens 15 bokhandler ble lagt ned.

Kjede/sammenslutning	2019	2020	2021	2022	2023
Akademika*	44	43	44	44	42
Ark	143	152	155	157	157
Fri Bokhandel	58	57	53	49	46
Kjedefri	26	26	28	31	28
Norli*	195	199	200	202	200
Tanum	14	2	0	0	0
Total	480	479	480	483	473

Tabellen viser hvordan antall butikker for de ulike kjedene og kjedefrie har utviklet seg de siste 5 år. * Norli består av 144 heleide bokhandler og 56 bokhandler som er eid lokalt. Akademika består av 25 heleide høyskolebokhandler og 17 bokhandler som er eid av studentsamskipnadene.

Distriktsbokhandelen

Både idealister og god kjededrift sikrer tilstedeværelse av bokhandler på små steder der det ellers ikke ville vært lønnsomt å selge bøker i større bredde. Norli er størst i distriktene med 35 bokhandler. Fri Bokhandel har 24 bokhandler i distriktskommuner, mens ARK har ti. I de aller minste kommunene, med færre enn 5000 innbyggere, finner vi flest Fri Bokhandlere. Det er fordi ARK har bokhandel på Storo at de også kan ha bokhandel i Surnadal, på samme måte bidrar Norli Universitetsgata i prinsippet til å opprettholde bokhandelen på små steder som for eksempel Vadsø og Evje.

Politikk og rammebetingelser.

Gode rammebetingelser for bokhandelen sikrer god tilgjengelighet til bokhandler over hele landet.

Boklov. 31. mars 2023 la regjeringen frem boklovsforslaget (Prop 82L) for Stortinget.

Markering i Kulturdepartementet 31.mars i anledning offentliggjøringen av boklovsproposisjonen. Mens forfatterne er svært fornøyde over å ha fått 12 måneders løpende fastpris for nye bøker, er Bokhandlerforenings direktør bekymret over regjeringens forslag om å innføre avanseregulering og Forleggerforenings direktør er ikke fornøyd med at fagbøker er blitt en del av loven. Fra venstre: Representanter fra Grafill, Bokhandlerforeningen, Norske Barne- og ungdomsbokforfattere, Forfatterforbundet, daværende kulturminister Anette Trettebergstuen, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Forleggerforeningen og Forfatterforeningen.

31. mars 2023 la regjeringen frem boklovsforslaget (Prop 82L) for Stortinget

Lovproposisjonen bygger langt på vei på den mangeårige bokavtalen mellom Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen. De største endringene var at det innføres 12 måneders løpende fastpris på nye bøker og muligheten for å gi 12,5% rabatt til sluttbruker forsvinner. Bokhandlerforeningen var imidlertid svært skuffet over forslaget om å innføre avanseregulering. Foreningen var tydelige på det var oppsiktsvekkende og dypt bekymringsfullt å innføre et så inngripende tiltak som avanseregulering uten å kunne dokumentere verken behovet for eller konsekvensene av dette.

Reagerer på regulering
Det er dyrt bekymringsfullt

BOKLOV Anette Trettebergstuen (H) la fram boklovsforslaget i Stortinget 31. mars. Det er et dyrt tiltak som vil påvirke bokmarkedet, mener forfatterne og bokhandlerne. De er også bekymringsfulle over at fagbøker blir en del av loven.

BOKLOV Anette Trettebergstuen (H) la fram boklovsforslaget i Stortinget 31. mars. Det er et dyrt tiltak som vil påvirke bokmarkedet, mener forfatterne og bokhandlerne. De er også bekymringsfulle over at fagbøker blir en del av loven.

BOKLOV Anette Trettebergstuen (H) la fram boklovsforslaget i Stortinget 31. mars. Det er et dyrt tiltak som vil påvirke bokmarkedet, mener forfatterne og bokhandlerne. De er også bekymringsfulle over at fagbøker blir en del av loven.

Oppslag i Klassekampen 1.april 2023

Åpen høring på Stortinget om boklovs- proposisjonen. Stor enighet om faste priser, stor uenighet om fagbøker og avanseregulering.

Den 27.04.2023 var det åpen høring på Stortinget om proposisjonen til den nye bokloven.

27. april var det åpen høring på Stortinget

Mens en samlet bokbransje støttet opp om fastpris på nye bøker i allmenntilgjengelighetsmarkedet, var det svært delte meninger om blant annet fagbøker, avanseregulering og skaffeplikt av lydbøker til bibliotek.

Både i høringen og i møter med de ulike partiene på Stortinget støttet Bokhandlerforeningen en boklov med faste priser, også på fag- og lærebøker, men var tydelige på at hvis Stortinget skal behandle et så inngripende tiltak som statlige reguleringer i inntektsfordelingen mellom forhandler og leverandør, bør det som et minimum foreligge upartisk dokumentasjon for å underbygge behovet for dette, og en utredning som synliggjør hvilke konsekvenser dette vil ha. Norske bokhandler har en svært presset økonomi. Vi er bekymret for reguleringer som gjør at bokhandelen tjener mindre penger på bøker, fordi dette vil gå ut over leseren på minst to måter:

- Bokhandelen blir tvunget til å satse mer på andre varer enn nye bøker. Det vil redusere bredden og mangfoldet av bøker.
- Bokhandler som allerede har marginal lønnsomhet, vil måtte legges ned. Dette er ikke bare et utkant-, eller distriktsproblem. Det vil være situasjonen over hele Norge, og gjelde både kjedebokhandler og selvstendige bokhandler.

I forkant av høringen fikk Bokhandlerforeningen utarbeidet en rapport av Menon Economics. De fant at de små og uintegreerte forlagene opererer med "markant lavere rabatter enn de større forlagene." Rapporten konkluderte med at loven vil kunne virke mot sin hensikt, gjennom å gi de små forlagene dårligere vilkår og bidra til at distriktsbokhandler legges ned. Utredningen anbefalte å ikke innføre avanseregulering. På bakgrunn av dette spilte Bokhandlerforeningen inn at lovens § 12 måtte fjernes. Vi påpekte at hvis Stortinget likevel velger å innføre avanseregulering, er det vesentlig at bokhandelen ikke ender opp med dårligere betingelser enn i dag. Det vil si at et rabattvindu må legges til rette for et gjennomsnitt som tilsvarer dagens praksis. Da må man også ta høyde for at de fleste bøker selges i få eksemplarer, både i små og store bokhandler.

Når det gjaldt fagbøker så var Bokhandlerforeningen svært tydelige på at disse må være en del av bokloven. Det sikrer et levende norsk fagspråk og god tilgjengelighet til studentene på fagbøker. Høringssvarene viste også en overveldende støtte for å inkludere fagbøker i loven, ikke minst fra studentene selv.

Aktiv møtevirkosomhet med partiene på Stortinget i forbindelse med behandlingen av bokloven. Her i møte med saksordfører Torstein Tvedt fra AP og rådgivere fra henholdsvis AP og SP.

Partiene på Stortinget med saksordfører Torstein Tvedt (A) og leder av Familie- og kulturkomiteen på Stortinget, Grunde Almeland (V) i front, skal ha stor takk for måten de har tatt imot og lyttet til alle bransjeorganisasjonene.

Familie- og kulturkomiteens innstilling til Stortinget

Bokhandlerforeningen er blitt hørt på flere områder. I Innstillingen fra familie- og kulturkomiteen om Lov om omsetning av bøker (bokloven) til Stortinget (Innst. 461 L) skriver **de blant annet:**

Om bokhandler

"**Komiteen** vil fremheve at det er en styrke at Norge har et velutviklet nett av bokhandler over hele landet, og at det er viktig med en politikk som støtter opp om dette og sikrer folk i Norge god tilgang til litteratur. Sammen med bibliotekene er bokhandlene de viktigste arenaene der litteratur møter sine lesere. **Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil derfor understreke at tilstedeværelse av bokhandler og samme pris på bøker i en periode er en grunnleggende forutsetning for at alle i Norge skal ha samme tilgang til litteratur, uansett hvor de bor.** Komiteen viser til Leserundersøkelsen 2022, som viser at bokhandelen er den viktigste møteplassen mellom boka og leseren. 78 pst. av bøker som ble kjøpt i 2021, var fra en norsk bokhandel, der 60 pst. var kjøp i fysisk bokhandel og 17 pst. i norske nettbokhandler. Komiteen viser videre til innspill fra Den norske Bokhandlerforening, som fremhever at bokhandlene i 2022 solgte over 50 000 forskjellige titler fra over 1 300 forskjellige forlag. Komiteen mener dette bekrefter viktigheten av å ha bokhandler tilgjengelig nær der folk bor.

Et annet flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser videre til at Norge har et godt mangfold og spredning av bokhandlene, sammenlignet med våre naboland som har fripris og en annen politikk på området. **Dette flertallet viser samtidig til at mange bokhandler har stramme marginer og presset økonomi. Dette flertallet er opptatt av å sikre bokhandlenes kår og mener bokloven vil være viktig for å sikre dem forutsigbarhet.**"

Om avanseregulering

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at det i bokloven foreslås å regulere innkjøpsrabatter fra utgiver til forhandler gjennom at det innføres en avanseregulering som fastsetter en maksimalsats og en minimumssats for innkjøpsrabatt fra utgiver til forhandler, knyttet til papirbøker som er bundet av fastpris. Flertallet viser videre til at satsene for innkjøpsrabatten fra utgiver til forhandler foreslås fastsatt i forskrift, **slik at det vil gjøre det mulig å justere satsene raskt,** dersom utviklingen i bransjen skulle tilsi det."

()"Flertallet støtter regjeringen i at avanseregulering i et slikt marked **kan** være et egnet tiltak som vil bidra til å danne grunnlag for en mangfoldig produksjon og tilgang til litteratur over hele landet. **Det er ingen tvil om at den fysiske bokhandelen spiller en viktig rolle rundt omkring i Norge, både på små og store tettsteder. Dette kan både være selvstendige bokhandler og filialer i de store bokhandelkjedene. Norske bokhandler har allerede i dag presset økonomi. Flertallet legger vekt på at bokloven og forskriftene må være utformet slik at denne nøkkelrollen for lokalsamfunnet ikke svekkes eller blir borte.**

Debatten og innspillene i forbindelse med arbeidet om bokloven har vist at det er ulike syn på regulering av innkjøpsrabattene som i dag fastsettes i forhandlinger mellom utgiver og forhandler av bøker. Høringen viser at det er stor uenighet om behovet for en slik regulering og usikkert om en avanseregulering vil bidra til å styrke eller svekke formålet med bokloven. Flertallet viser til uttalelse fra Den norske Bokhandlerforening, som er bekymret for at avanseregulering vil redusere bokhandlernes muligheter til å forhandle frem frie rabattavtaler ved store innkjøp av bøker, og at dette vil frata bransjen en nødvendig dynamikk for å møte nye endringer. Flertallet understreker at det fortsatt vil være mulig med individuelle forhandlinger innenfor rabattvinduet, som vil sikre at bokhandlenes store variasjon i behov og størrelse ivaretas. Samtidig er flertallet opptatt av at en eventuell avanseregulering ikke fører til dårligere rammer for bokhandlene, som igjen vil kunne svekke tilgjengeligheten.

Flertallet konstaterer at offentlig fastsatt avanseregulering er et sterkt virkemiddel, som vil være særlig begrunnet dersom det tas i bruk. Lovforslaget fra regjeringen godtgjør ikke på en tilstrekkelig måte at en slik regulering er nødvendig, og høringsuttalelsene viste svært ulike vurderinger fra aktørene i sektoren. Flertallet mener at det er tilstrekkelig begrunnet fra regjeringens side at det kan være nødvendig å ta i bruk slik regulering, men at det er uheldig å gjennomføre en regulering med for svakt begrunnet behov og ikke tilstrekkelig utredet utfall. Derfor foreslår flertallet at det i loven bør gis hjemmel til å kunne innføre avanseregulering, men at regjeringen skal gjennomføre en ekstern gjennomgang før bestemmelsen settes i kraft. **Flertallet er opptatt av at avansereguleringen ikke skal settes på et nivå som er lavere enn dagens rabattsatser, og at det i vurderingen av fastsettelsen av størrelsen på den øvre rabatten, må tas hensyn til dagens rabattsats.**

Flertallet viser også til at bokhandelens avanse på bøker i fastpris vil øke som en følge av forslaget om å fjerne muligheten til å gi en generell sluttkunderabatt på 12,5 pst.

Flertallet viser til at dette omtales av departementet i lovproposisjonen. Flertallet viser til lovproposisjonen, der det fremheves at for å få maksimal innkjøpsrabatt, forutsettes det at bokhandelen må yte noe ekstra med hensyn til formidling av utgivelsen, som god eksponering, lav returrett og bestillingsrutiner som er effektivitetsfremmende. Flertallet registrerer at dette ikke er nærmere spesifisert i lovforslaget, og har forventning til at en nærmere spesifisering vil gjøres i et eventuelt forskriftsarbeid.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ekstern gjennomgang av avanseregulering, som varslet, for å avstemme de ulike innspillene fra bokbransjen, før bestemmelsen om slik regulering settes i kraft.»

"Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at høringen og debatten om bokloven har vist at det er ulike syn på regulering av innkjøpsrabattene som i dag fastsettes i forhandlinger mellom utgiver og forhandler av bøker. Disse medlemmer konstaterer at offentlig fastsatt avanseregulering er et uvanlig virkemiddel i handel i Norge, at det er stor uenighet om behovet for en slik regulering, og at det er usikkert om en avanseregulering vil bidra til å styrke eller svekke formålet med bokloven. Disse medlemmer mener derfor det er uheldig å binde seg til å gjennomføre en regulering med usikkert behov og utfall. Disse medlemmer mener at dagens forhandlinger tilrettelegger for en omstillingsdyktig bokbransje som sikrer leserne et bredt og mangfoldig litteraturtilbud. Disse medlemmer frykter at det å innføre reguleringer på ett enkeltstående virkemiddel vil redusere denne dynamikken og komme i veien for aktørenes evne til å løfte frem boka i konkurranse med andre tilbud leseren står overfor. Disse medlemmer legger til grunn at fastsettelse av rabatt mellom forhandler og leverandør skjer på grunnlag av frie forhandlinger."

Fagbøker

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at regjeringen foreslår at lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet (heretter fagbøker) skal omfattes av bokloven.

Flertallet viser til at fagbøker i dag allerede har fastpris etter bokavtalen. Flertallet mener fastpris på fagbøker er viktig av flere årsaker. For det første fordi fastprisen vil sikre at akademiske fagbokhandler gis den forutsigbarheten som trengs for å kunne drifte campusbokhandler. Gjennom skaffe- og leveringsplikten sikres tilgangen til faglitteratur på norsk hos alle forhandlere. Det legges dermed til rette for et bredt mangfold og tilgjengelighet av fagbøker for studenter og allmennheten, i tråd med boklovens mål om å sikre alle i landet tilgang til litteratur. Flertallet vil fremheve viktigheten av campusbokhandler, og vil trekke frem høringsinnspill fra Norsk studentorganisasjon (NSO), som peker på at campusbokhandlerne har tett kontakt med lærestedet for å sikre at nødvendig pensum er

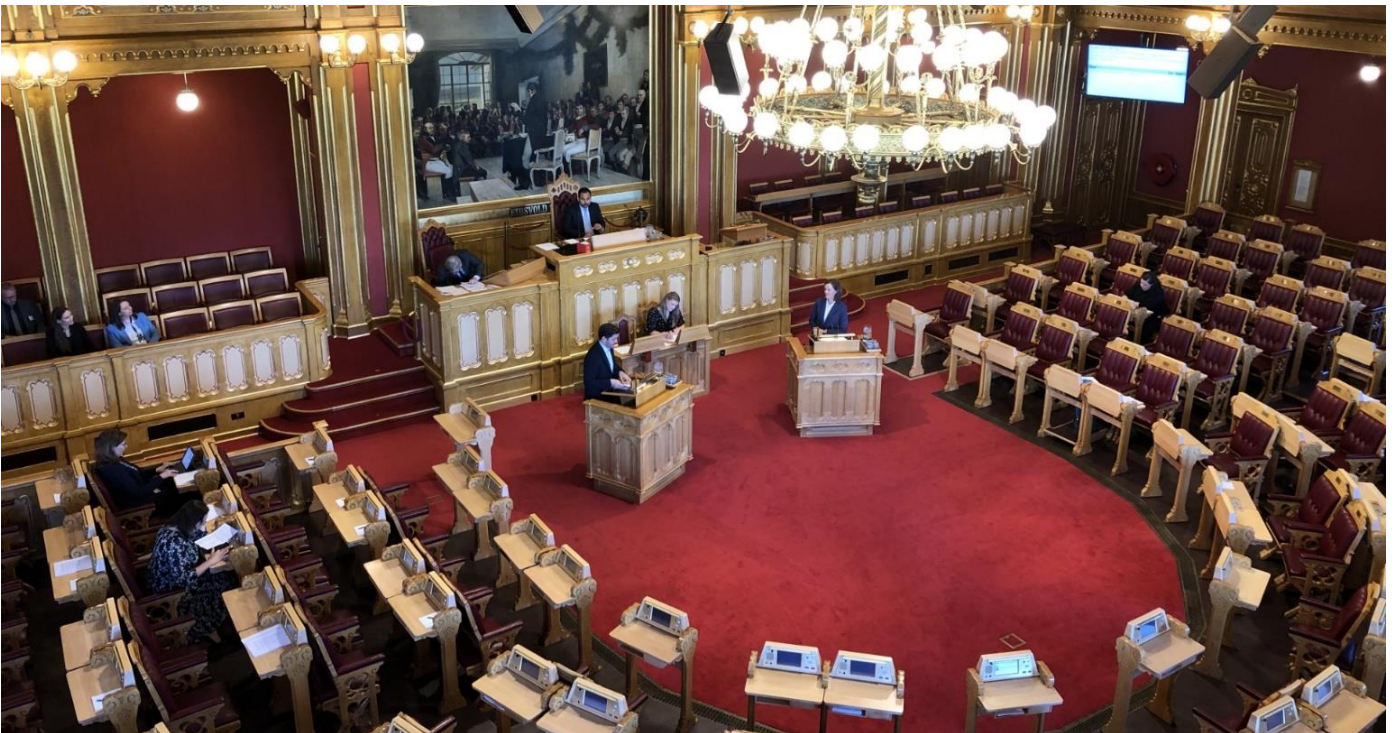
tilgjengelig, i tillegg til å ha en viktig veiledningsfunksjon overfor studenter.

For det andre viser flertallet til boklovens formål om å ivareta forfatterne. Flertallet viser til høringsinnspill fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO), som fremhever at fastprisen er viktig for rekruttering av fagbokforfattere som skriver på norsk. For det tredje viser flertallet til at fastprisen er i tråd med boklovens formål om å styrke norsk skriftspråk, og mener det er viktig å sikre tilgang til norskspråklig studielitteratur i et sårbart marked. Bokloven vil dermed også være viktig for universitets- og høgskolesektorens mulighet til å ivareta sitt lovfestede ansvar for norsk fagspråk i henhold til universitets- og høyskoleloven og språkløven. Flertallet viser til at det i dagens finansieringssystem for forskning og høyere utdanning ikke er noen indikatorer eller uttelling for publisering av fagbøker. Bokloven vil være viktig for å legge til rette for at akademisk ansatte har forutsigbare og gode arbeidsforhold, og at det er attraktivt å publisere og skrive fagbøker. Flertallet viser til høringsuttalelser fra NFFO, Forfatterforbundet, Den norske Forfatterforening, Grafill, Norsk Oversetterforening, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, NSO, Universitets- og høgskolerådet, Språkrådet, m.fl., som alle støtter at fagbøker omfattes av lovens virkeområde, og deler synet på at fastpris vil bidra til bredde og kvalitet, mindre forskjeller i pris på lærebøker i store og små fag, samt opprettholdelse av campusbokhandler på små og store steder."

() Flertallet anerkjenner at det for denne bokgruppen er langt sterkere konkurranse fra internasjonale aktører, særlig fra engelskspråklig faglitteratur. Feltet er i rask digital utvikling, og flertallet mener at det er viktig at norske aktører har gode konkurransevilkår for å delta i denne utviklingen. Videre er det vesentlig at de norskutviklede digitale fag- og læringstjenestene studentene og UH-sektoren etterspør, også kan tilby faglig oppdatert innhold på norsk slik konkurrerende utenlandske tjenester kan, og at det ved regulering av lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet bør sammenlignes med situasjonen for lærebøker i grunnopplæringen. Det vil sikre at norske forlag kan fortsette å utvikle og tilby læremidler og fagbøker for denne sektoren også som del av digitale tjenester. Av den grunn fremmer flertallet følgende forslag: «Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 vurdere om man lettere kan inkludere lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet i digitale læringstjenester i fastprisperioden, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Det bør vurderes konsekvenser av å endre bokloven slik at omsetning ut over eksemplarsalg også tillates i fastprisperioden for lærebøker for høyere utdanning, og at fagbøker for profesjonsmarkedet enten får valgfri fastpris eller en fastprisordning som kun gjelder papirformat i seks måneder, eller at det legges opp til at fastprisperioden for denne bokgruppen kan reguleres i forskrift.» «Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere virkningen av bokloven i markedet, herunder hvordan bokdefinisjonen fungerer og grenseoppgangen mellom bøker, læringsressurser og andre typer digitale produkter.»

Bokloven vedatt i Stortinget. Historisk boklov med faste priser på nye bøker, også for fagbøker. Avanseregulering blir ikke en del av loven i første omgang.

8. juni ble bokloven debattert og vedtatt i Stortinget med støtte fra Venstre og SV. I behandlingen av bokloven på Stortinget påpekte leder av kulturkomiteen, Grunde Almeland (V), at det i arbeidet med å fastsette en eventuell avanseregulering, er avgjørende at det blir gode og inkluderende prosesser overfor alle parter som blir berørt.

Bokloven vedtatt i Stortinget og kongelig statsråd

8. juni ble den nye bokloven behandlet på Stortinget og 16. juni ble den signert i kongelig statsråd. Flere av lovens paragrafer ble fulgt opp av forskrifter som kom på høring høsten 2023.

Stortinget gav også regjeringen i oppgave å følge opp flere saker, såkalte anmodningsvedtak:

- «Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ekstern gjennomgang av avanseregulering, som varslet, for å avstemme de ulike innspillene fra bokbransjen, før bestemmelsen om slik regulering settes i kraft».
 - «Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 komme tilbake med forslag til endring av bokloven som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strømmetjenester for litteratur.»
 - «Stortinget ber regjeringen så snart som mulig utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk.»
- «Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 vurdere om man lettere kan inkludere lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet i digitale læringstjenester i fastprisperioden, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Det bør vurderes konsekvenser av å endre bokloven slik at omsetning ut over eksemplarsalg også tillates i fastprisperioden for lærebøker for høyere utdanning, og at fagbøker for profesjonsmarkedet enten får valgfri fastpris eller en fastprisordning som kun gjelder papirformat i seks måneder, eller at det legges opp til at fastprisperioden for denne bokgruppen kan reguleres i forskrift.» «Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere virkningen av bokloven i markedet, herunder hvordan bokdefinisjonen fungerer og grenseoppgangen mellom bøker, læringsressurser og andre typer digitale produkter.»

Debattinnlegg og replikkutveksling fra behandlingen i Stortinget

I innleggene fra de ulike medlemmene i kulturkomiteen innledet Ragnhild Male Hartviksen (A) med blant annet at: "Vi ønsker bokhandlere i hele landet, nær folk, bokhandlere som har rettferdige konkurransevilkår". "Når det gjelder avanseregulering, støtter vi regjeringen i at dette er et egnet og nødvendig tiltak, men vi ønsker at det tas en ekstra runde før det implementeres".

Kathy Lie (SV): «Bokloven sørger nå for at leserne som gjerne vil ha papirboken, får hjelp av sin bokhandel der de bor, med å skaffe den boken de vil ha, og for at man kan stikke innom den lokale bokhandelen og oppdage noe nytt, at det stimuleres til et godt tilbud av bøker på bokmål, nynorsk, samiske språk og kvensk, og at det kommer ganske mye bøker på salg hele året i stedet for i ett stort slipp». Hun sa også: «Avanseregulering er egnet til å utjevne noe av maktubalansen som er der i dag i konkurransen mellom de små og mellomstore forlagene og de store forlagene. Derfor er vi for dette. **Det er likevel viktig at rabattvinduet tilsvarer minst dagens praksis, og at det er insentiver til å kjøpe et større volum av enkelte titler**».

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) påpekte blant annet at "Flertallet i dag har også lyttet til de berørte på andre felt. Vi kommer til å be regjeringen gjennomføre en ekstern gjennomgang av avanseregulering, bl.a., for å avstemme de ulike innspillene fra bransjen på det punktet, og i løpet av året komme tilbake med et forslag som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører for litterære strømmetjenester."

Høyre og Fremskrittspartiet stemte mot loven. Men Tage Pettersen (H) sa blant annet: "Høyre har i lang tid sagt at vi er prinsipielt imot en boklov. Vi er som de fleste opptatt av at vi framover skal ha gode kår for utviklingen av norske forfatterskap, og at leseren skal ha tilgang på god litteratur til konkurransedyktige priser, men prinsipielt mener vi at en lov ikke er et riktig virkemiddel, rett og slett fordi den vil kunne bidra til å konservere en bransje som er i en stor utvikling. Målet vårt er en styrket konkurranse i bokmarkedet. Konkurransetilsynet er også tydelig i sitt budskap mot en boklov, med akkurat den samme argumentasjonen.

Samtidig er vi tydelig på at det selvfølgelig ikke er ønskelig med et uregulert marked." I replikkordskiftet la Tage Pettersen også til: "La meg understreke, som jeg også var tydelig på i mitt innlegg, at Høyre også er for en modell med fastpris, så det er ikke på det prinsipielle planet vi er uenige i denne sammenhengen".

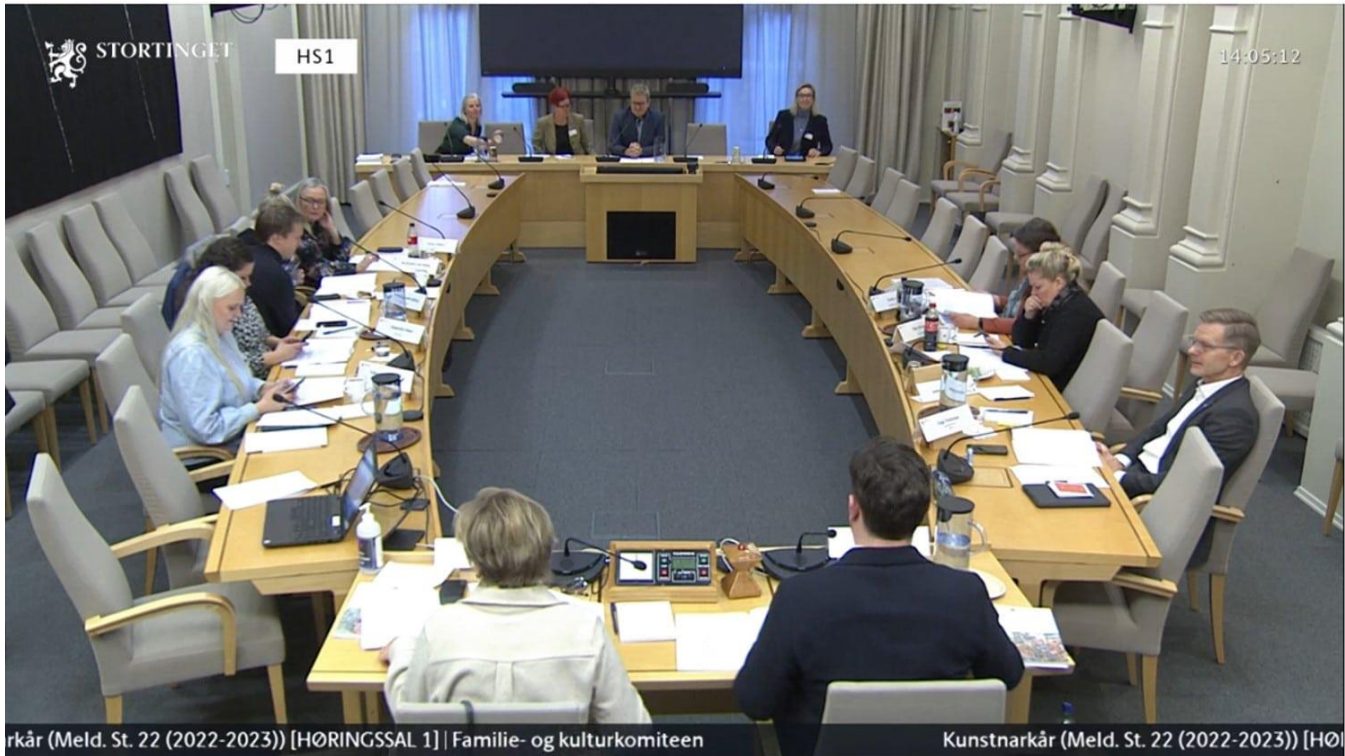
I sitt innlegg sa leder av kulturkomiteen, Grunde Almeland (V) blant annet følgende: "Vi ønsker et bredt litteraturutvalg på alle norske skriftspråk og vil opprettholde et mangfold i bokhandelen. Det er selve grunnlaget for hvorfor også Venstre i dag er med på å stemme for en boklov." Han avsluttet med: "Så mener jeg at flere av de punktene som jeg er veldig glad for at vi har blitt enige om å gi i hjemmelekse til regjeringen, er blitt redegjort veldig godt for. Likevel vil jeg nevne to ting spesielt, for med disse forskriftshjelmene som kommer, kommer det også et ganske stort ansvar for statsråden og regjeringen. For det første vil jeg ta opp det som flere har nevnt om avanseregulering. Venstre er i utgangspunktet ganske kritisk til å ta i bruk en avanseregulering, hovedsakelig fordi det er et ganske kraftig virkemiddel. Vi mener at regjeringen i proposisjonen argumenterer veldig godt for hvorfor det kan være god grunn for å ta dette i bruk, og de klargjør godt at i visse tilfeller vil det også være nødvendig. Likevel mener vi at de i større grad må redegjøre for at det slik markedet er i dag, faktisk vil være nyttig, for den jobben har vi gitt dem gjennom også å utsette iverksettelse til man har fått på plass utredningsarbeidet".

I sitt innlegg sa daværende statsråd Anette Trettebergstuen blant annet: "Noe av det viktigste vi kan holde på med, er å forsøke å få flere folk til å lese. Tilgangen på litteratur er grunnleggende for at demokratiet vårt skal fungere. Evnen til å lese og forstå tekst, både fysisk og digitalt, er avgjørende for å kunne orientere seg og delta som samfunnsborger. Derfor er det en historisk dag i dag, når vi i lov endelig sikrer at tilgangen på litteratur er lik". Om avansereguleringer sa hun: "Jeg er videre glad for at flertallet mener at det er nødvendig å ta i bruk avanseregulering, og at dette skal gjøres skikkelig gjennom en ekstern gjennomgang".

Høringer, innspill og politisk kontakt

rkår (Meld. St. 22 (2022-2023)) [HØRINGSSAL 1] | Familie- og kulturkomiteen

Kunstnarkår (Meld. St. 22 (2022-2023)) [HØ

Politisk kontakt

Det har vært stor møteaktivitet knyttet til arbeidet med den nye bokloven. Bokhandlerforeningens budskap har gjennomgående vært at bokhandelen leverer på sitt samfunnsoppdrag. Det har aldri før vært solgt flere titler fra et mangfold av forfattere og forlag enn nå. Som bransje er vi helt avhengige av bestselgere, men disse utgjør kun en liten andel av alle bøkene som faktisk blir solgt. Dette skyldes blant annet samspillet mellom den fysiske bokhandelen og bokhandelens digitale tjenester som har bidratt til den store bredden. Ingen andre når flere lesere enn bokhandelen, og både den selvstendige lille bokhandelen og kjedebokhandelen er avgjørende for den gode dekningen vi har av bokhandlere her i landet.

Høringer

I tillegg til høring og innlegg om bokloven og forskrifter, har Bokhandlerforeningen også levert følgende høringsinnspill:

- Høringsinnspill til NOU 2022:9 En åpen og opplyst offentlig samtale
- Hørings svar til Skattelovsutvalgets forslag til et helhetlig skattesystem (NOU 2022:20)
- Hørings svar om forslag til endringer i kulturloven
- Hørings svar Meld. St. 22 (2022–2023) Kunstnarkår
- Høringsinnspill til statsbudsjettet.

Bokhandlerforeningens direktør i møte med ny statssekretær i Kulturdepartementet, Even Aleksander Hagen, for å presentere bokhandelen.

Budsjetthøring på Stortinget og leselyst. Styrk skolebibliotekene, stipendene og innkjøpsordningene, men ikke overse den avgjørende betydningen bokhandelen har for å nå og rekruttere lesere.

Bok- og litteraturbransjen samlet på Stortinget for å gi høringsinnspill til statsbudsjettet for 2024. Norske barne- og ungdomsbokforfattere, Bibliotekforeningen, Forfatterforbundet, Foreningen !Les, Saman for skulebiblioteka, Norsk Barnebokinstitut, Leser søker bok, Forfatterforeningen, Forfattersentrum, Grafill, Bokhandlerforeningen, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening og Norsk tidsskriftforening.

I våre innlegg knyttet til både budsjetthøringer og leselyst, har Bokhandlerforeningen, sammen med resten av litteraturfeltet, støttet opp om betydningen for å styrke norske skolebibliotek betydelig, utvide innkjøpsordningene og øke stipendene til forfatterne.

- Vi mener at en leselyststrategi bør rette seg mot både små og store. Men hvis man blir god til, og glad i, å lese tidlig i livet, har man et godt grunnlag for å fortsette å være en leser i voksen alder. Derfor er tiltak i tidlig alder viktig.
- Vi vet at bokhandelen når ut til aller flest lesere. Derfor vil vi oppfordre til at en leselyststrategi ikke overser den avgjørende betydningen bokhandelen har for å nå frem til, og rekruttere, norske lesere. Da er det også avgjørende at bokhandelens rammebetingelser ikke blir dårligere enn i dag.
- Mange barn vokser opp i hjem uten bøker. Gode skolebibliotek sikrer at alle barn får mulighet til å oppdage lesing og litteratur, og bidrar til å jevne ut sosiale forskjeller. Lik tilgang på bøker uansett

hvor du bor og hvor du kommer fra, er et viktig ledd i et kulturelt demokrati. Derfor er det vesentlig å styrke skolebibliotekene. Ønsker vi at barn og unge skal lese mer, må vi også gi dem bøker å lese.

Emilie Jarto, barnebokansvarlig hos ARK, legger frem foreningens innspill på regjeringens innspillskonferanse for den nye leselyststrategien.

Informasjon, innlegg og debatter

Litteraturredebatt på Litteraturhuset i Fredrikstad i januar: Dreper kjendisbøker og «content» kunsten? I panelet satt kritikker i Morgenbladet Bernhard Ellefsen, forfatter Agnar Lirhus, forretningsutvikler Richard Aarø og direktør i Bokhandlerforeningen Anne Schiøtz. Debatten ble ledet av Kjell-Jørgen Holbye. Spørsmålet som ble diskutert var: Dreper kjendisbøker og «content» kunsten? Det korte svaret er nei, vi har en imponerende samtidslitteratur og bokhandlere vi kan være stolte av, mente Anne Schiøtz.

Bokhandlerforeningen skal være en synlig aktør

Det er et mål å formidle mest mulig med fakta og tall som kan bidra til å nyansere bokbransjerelaterte debatter. Bokhandlerforeningen har særlig brukt tid på å synliggjøre den store bredden av litteratur som selges gjennom bokhandelen og formidle betydningen av god tilgjengelighet til både selvstendige og kjedeide bokhandler over hele landet.

Debatt om morgendagens bokbransje i regi av Polyteknisk forening, ledet av Rasmus Bøgh Holmen i samtale med Helge Rønning, Karine Nyborg, Anne Schiøtz og Heidi Austlid.

BOKBRANSJEN

Svar til Cecilie Naper

■ I Klassekampen 27. november hevder litteratursosiolog Cecilie Naper at bokhandlerne de siste årene har prioritert bestselgere på bekostning av bredden. Dette er feil.

Sannheten er at dagens boktilbud er preget av en imponerende variasjon av titler og sjangre. Eksempelvis ble det i fjor solgt 17,500 ulike bøker, bare i løpet av den siste uken før jul.

Utviklingen i boksalget viser en økende bredde og en mindre overvekt av såkalte bestselgere. I 2022 ble det solgt nesten 50.000 forskjellige bøker (ISBN) i bokhandelen, fra i alt over 1300 forskjellige forlagshus. Dette er kun skjønnlitteratur og sakprosa. I tillegg kommer faglitteratur, lokal- og engelske bøker.

Til sammenligning ble det solgt cirka 42.000 forskjellige bøker i 2010. De hundre mestselgende titlene, de såkalte bestselgere, utgjorde kun 17 prosent av det totale antallet solgte bøker i bokhandelen i fjor. Dette viser at folk kjøper og leser svært variert.

Vi tar vårt kulturansvar på alvor. Så å si alle norske bokhandler, inkludert alle butikkene i Ark og Norli, har det vi kaller litteraturabonnement. Det vil si at store mengder ny norsk skjønnlitteratur automatisk blir sendt ut til landets bokhandler, både lyrikk, debutanter og mer kjente forfattere.

En viktig faktor bak den økende bredden i boksalget er samspillet mellom fysiske

butikker og netthandel, som har gitt leserne flere muligheter til å oppdage og kjøpe litteratur. Digtale tjenester som «Kikk og send» og «Klikk og hent» har også gjort det mulig for lesere i forskjellige deler av landet å få tak i bøker som kanskje bare finnes i ett eksemplar i en bokhandel langt unna. Det blir stadig enklere å finne akkurat den boken man er ute etter.

Så må vi heller ikke glemme at de mestselgende – og mest omtalte – bøkene har den viktige funksjonen at den får folk inn i bokhandelen – og gjør at de oppdager den store bredden som finnes der.

Anne Schiøtz
Direktør i Bokhandlerforeningen
direktor@bokhandlerforeningen.no

Bokhandlerforeningen.no

Det er et mål å ha en godt oppdatert nettside med informasjon om foreningens aktiviteter og tall.

31.03.2023

Bokloven er klar: Oppsiktsvekkende at regjeringen innfører avanseregulering

Bokhandlerforeningen ønsker en boklov med faste priser på nye bøker velkommen, men er sterkt kritiske til at regjeringen foreslår å...

->

30.03.2023

Nå kommer bokloven!

Bokloven legges frem fredag 31.03.2023, og kulturministeren har allerede avdekket detaljer av denne viktige loven. - Vi er fornøyde me...

->

15.03.2023

Senterbokhandelen: Gjør litteraturen tilgjengelig for folk

- Jeg synes det er viktig å få frem at all lesing er god lesing, sier Kristin Sæter Kvillhaug (30), som er utdannet litteraturviter og driver Ar...

->

07.09.2023

Distriktsbokhandlere fra både Norli, ARK og Fri Bokhandel samlet felles i utviklingsprogram

Denne uka møttes 9 bokhandlere fra hele landet til sin første samling i Merkur bok. Merkur bok er et kompetanse- og...

->

28.06.2023

Høringsvar om forslag til endringer i kulturloven

Bokhandlerforeningen støtter blant annet forslaget om at loven pålegger kommuner og fylkeskommuner å utarbeide en skriftlig...

->

23.06.2023

Bokloven vedtatt i Stortinget i juni. Hva skjer nå?

I juni ble Bokloven behandlet og vedtatt i Stortinget. Den historiske loven trer i kraft 1. januar 2024. Da får vi en boklov med 12...

->

27.02.2023

Bokhandlerforeningen mener: Litteraturen må være fri!

Vi må klare å se kunsten i lys av tiden den er skapt i. En del av sjarmen med Roald Dahl sine bøker - og det som gjør at han fortsett...

->

24.02.2023

En kulturell møteplass i Bø i Telemark

Akademika Bø hadde hele 26 kulturelle arrangementer bare i fjor. - Bokhandelen er en møteplass, sier bokhandler og butikksjef...

->

21.02.2023

Litteratur på norsk styrker språket vårt

I dag, 21. februar 2023, er den internasjonale morsmålsdagen. I en tid hvor språket vårt er under press er det særlig viktig å sørge for ...

->

26.05.2023

Innspill til regjeringens leselyststrategi

Vi mener leselyststrategien ikke må overse den avgjørende betydningen bokhandelen har for å nå frem til, og rekruttere, norske...

->

26.05.2023

Stortingets innstilling til bokloven er lagt frem

Bokhandlerforeningen er glade for at vi får en boklov med faste priser på bøker - også fag og lærebøker, og at bokhandelens...

->

09.05.2023

Innspill til Stortinget og Kulturdepartementet om bokloven

Bokhandlerforeningen foreslår å ta avanseregulering ut av loven eller andre paragrafen. Dette understøttes av n...

->

17.02.2023

Bokhandlerforeningens innspill til statsbudsjettet 2024

I statsbudsjettet 2024 er det nødvendig å satse på litteratur og leselyst blant annet gjennom å øke forfatterstøpene og få på...

->

13.02.2023

Hvor mye selger egentlig en bok?

I løpet av et år selges opp mot 50 000 forskjellige titler i bokhandelen. Noen få i mange tusen eksemplarer, andre bare i no...

->

24.01.2023

#PolyPod: Morgendagens bokbransje

Polyteknisk forening har hatt en podkastserie om morgendagens bransjer. Denne gang var det bokbransjens tur.

->

14.04.2023

Bokhandlerforeningens høringsvar til Skattelovutvalgets forslag til et helhetlig skattesystem (NOU 2022:20)

Frikk for merverdiavgift på bøker er en forutsetning for et mangfoldig bokmarked der hele befolkningen har mulighet til å kjø...

->

14.04.2023

Avanseregulering kan redusere tilgangen på bøker i distriktene

31. mars 2023 la regjeringen frem forslaget til den nye bokloven for Stortinget. Formålet med loven er å sikre at lesere over hele...

->

31.03.2023

Bokloven - en kort oversikt

Her er en kort oversikt over hovedpunktene i den nye loven, og betydningen den vil ha for bokhandelen.

->

Eksempler på nettsaker i 2023, knyttet til politikk og mening

Medlemsinformasjon. Det skal være god kommunikasjon med egne medlemmer som sikrer trygghet og forutsigbarhet.

Presentasjon om ny boklov for kjedekontoret til ARK.

Informasjon om boklovsprosesser og medlemsmøter

Det er et mål at Bokhandlerforeningen skal ha en god kommunikasjon med egne medlemmer som sikrer trygghet og forutsigbarhet. En oversikt over hva foreningen jobber med skal alltid finnes på foreningens nettside. Saker herfra blir også delt i nyhetsbrev til medlemmene.

I 2023 deltok direktøren i Bokhandlerforeningen på flere samlinger for å informere om den nye bokloven, både i kjedesammenheng, via Fagskolen og via Merkur bok. Dette er en svært god anledning til å møte medlemmene direkte og få konkrete innspill og tilbakemeldinger.

Foreningen holdt også for første gang et bransje-arrangement på Litteraturfestivalen på Lillehammer, "Hvem bestemmer hva vi leser", som trakk fullt hus.

Presentasjon og møte med bokhandlere fra både Norli, ARK og Fri Bokhandel, i regi av Merkur bok.

I forbindelse med kristne bokhandlers minimesse i Oslo, holdt direktør i Bokhandlerforeningen, Anne Schjøtz, foredrag om den nye bokloven og fikk gleden av å bli kjent med en engasjert gjeng.

Samarbeid, medlemskap og støtte

Samling av representanter fra bransjeorganisasjoner, samlet til frokost hjemme hos Anne Schiøtz, for gjensidig oppdatering og informasjon om felles aktuelle bransjesaker

Samarbeidspartnere

Bokhandlerforeningen samarbeider godt med en rekke norske og internasjonale aktører. Blant våre viktigste samarbeidspartnere finner vi Forleggerforeningen, forfatterforeningene, Foreningen !Les, Leser søker bok, Norsk barnebokinstitutt, Bjørnsonfestivalen i Molde, Litteraturfestivalen på Lillehammer, Merkur og WEXFO.

Bokhandlerforeningen er medlem hos Foreningen !Les, Leser søker bok, samt Virke. Vi er aksjonærer hos WEXFO og støtter også Norsk Kritikerlag.

WEXFOs visjon er å styrke og forsvare ytringsfriheten som en absolutt forutsetning for demokrati og menneskelig fremgang.

Tall og analyse

Bokhandelen leverer på samfunnsoppdraget sitt

Antall solgte bøker

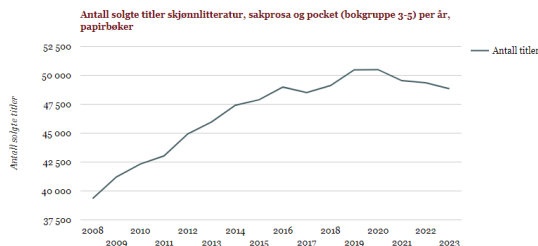
Bokhandelen solgte 7,4 millioner papirbøker, fordelt på 48 843 ulike titler (isbn) fra hele 1360 ulike forlagshus og utgivere i 2023.

Bokhandelen leverer på bredde og mangfold

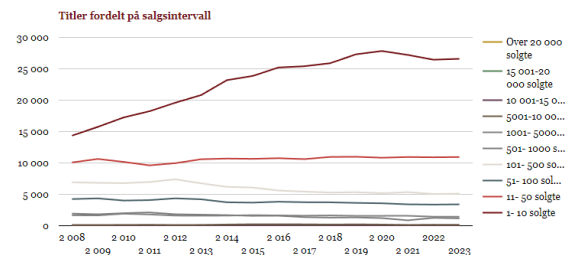
I 2023 ble det solgt cirka 7,4 millioner bøker, fordelt på cirka 48 843 titler i bokgruppe 3-5 (norsk og oversatt skjønnlitteratur, sakprosa og pocketbøker) fra i alt 1360 forlagshus (vareiere). I tillegg selger bokhandelen også fagbøker, lokallitteratur og bøker på fremmedspråk. Bredden er det viktigste for boksalg i norske bokhandler. Salget av antall ulike titler har økt de siste 10 årene, og det er særlig bøker som selger i små opplag som øker. Bestselgere er viktige for å skape oppmerksomhet rundt litteratur, men de 100 mest solgte titlene utgjorde kun 17 prosent av bøkene som ble solgt i 2023. Mens antallet bøker og antallet titler har gått noe ned siste året, selger bokhandelen bøker fra flere forlag enn før. Bokhandelen solgte bøker fra 1360 ulike forlag i 2023, det er 20 flere utgivere enn året før.

Oppsummering

- Det ble solgt cirka 7,4 millioner papirbøker fordelt på cirka 48 843 ulike titler (isbn) i norske bokhandler.
- De hundre mestselgende titlene sto for cirka 17% av antall solgte bøker i bokhandelen.
- Det var kun 9 titler som solgte i mer enn 20 000 eksemplarer, mot 41 titler i 2015.
- Det ble solgt bøker fra 1360 eierforlag i norske bokhandler.
- Årets nye bøker utgjorde 35% av det totale boksalg.
- Den uken det ble solgt aller flest bøker i bokhandelen var i uke 51.
- Den gjennomsnittlige prisen på en ny bok i fastpris (som ble solgt i bokhandelen), var 303 kroner. Det er en prisøkning på kun 1,7% sammenlignet med 2022. Dette er ekskludert rabatten på 12,5%.

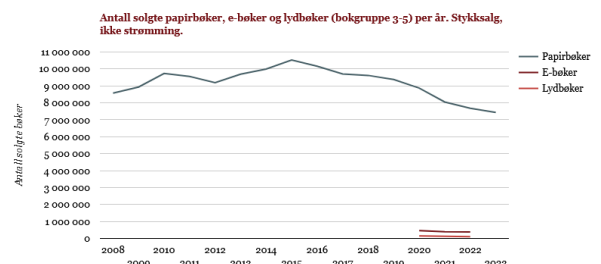

Bokhandleren kjenner kundene godt og strekker seg langt for at finne de bøkene som passer for den enkelte. Her representert ved Anne Britt Straumsøy Brekke i Norli Odda.

Grafene viser at det særlig er titler som selger i små opplag som øker.

Excel Copy

Kurven viser at salget av bøker totalt har sunket litt de siste årene

Kultur- og likestillingsminister Lubna Jaffery stilte som julehjelp i bokhandelen og delte sine beste boktips

Kulturminister Lubna Jaffery anbefaler bøker til styreleder i Bokhandlerforeningen, Hans Antonsen. Kulturministeren er en dyktig formidler av litteratur og Antonsen endte med å kjøpe langt flere bøker enn han hadde planlagt.

Sporthy kulturminister

I talen som statsråden holdt under utdelingen av Bokhandlerprisen, røpet hun at hun alltid har drømt om å jobbe i bokhandel. I desember fikk hun muligheten til å få drømmen i oppfyllelse, og en sporty statsråd takket ja til å være julehjelp i bokhandelen.

– Det er jo noe helt eget over bokhandlene: Stemningen, utvalget og følelsen av å være midt i alt det beste og siste av litteratur. Mange bokhandler er jo også viktige kulturaktører over hele landet, med bokbad, foredrag og festivaler. De er rett og slett uvurderlig for rekruttering av lesere – og at folk har god tilgang til litteratur og leseglede er så viktig for oss i regjeringen. Så det var veldig gøy å møte noen lesere og gi anbefalinger i dag, sa en begeistret kultur- og likestillingsminister.

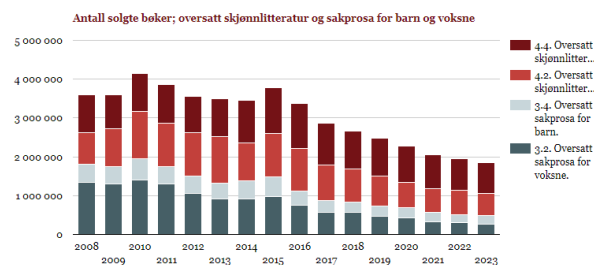
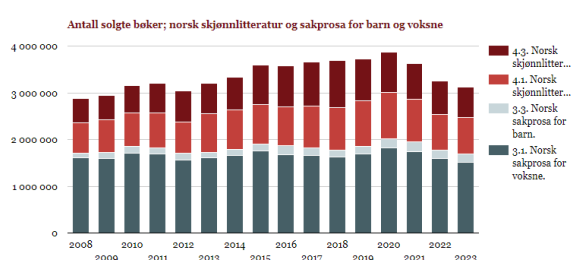
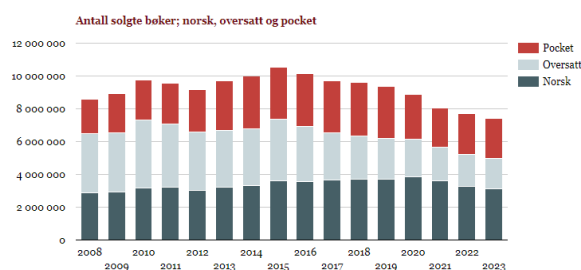

2023 ble et godt år for norsk skjønnlitteratur for voksne. Salget gikk opp 2,5 prosent i 2023 sammenlignet med året før.

I fjor ble det solgt i alt 777 400 norske skjønnlitterære bøker for voksne (bokgruppe 4.1) i norske bokhandlere. Det er nesten 19 000 flere bøker enn året før, som gir en økning på 2,5 prosent. Til tross for gode salgstall for norsk skjønnlitteratur for voksne, er trenden innen andre bokgrupper at salget går svakt nedover. Fra 2022 til 2023 var det en nedgang på 3,2 prosent i antall solgte papirbøker innen sakprosa, skjønnlitteratur og billiggbøker (bokgrupper 3-5). Det var knyttet spenning til salgstallene – og særlig julesalget – som mange fryktet ville bli negativt påvirket av dyrtid og renteøkning. Slik gikk det ikke. Det ble solgt flere bøker i desember sammenlignet med samme periode året før. Særlig innbundet og heftet skjønnlitteratur for voksne hadde betydelig høyere salgstall i 2023 enn i 2022.

— Folk kjøper bøker uansett. Heldigvis. Det gode julesalget viser at harde pakker ikke går av moten.

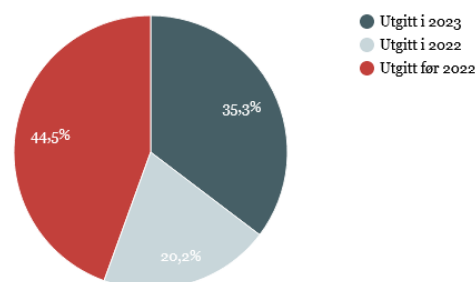
Salget av papirbøker har gradvis sunket de siste årene. Når vi bryter salgstallene ned på bokgrupper, ser vi at det hovedsakelig er oversatt litteratur som har gått ned, mens salget av norsk litteratur er ganske stabilt. Norsk skjønnlitteratur (bokgruppe 4), selger totalt noe mer enn sakprosa (bokgruppe 3), men norsk sakprosa for voksne solgte dobbelt så mange bøker som norsk skjønnlitteratur for voksne.

Fordeling nye bøker og backlist

Salget i bokhandelen fordeler seg på nye bøker, pocket og backlist. I 2023 utgjorde salget av nye bøker 35,3 prosent, bøker utgitt i 2022 utgjorde 20,2 prosent av salget og bøker utgitt før 2022 utgjorde 44,5 prosent av salget.

Andel solgte bøker i 2023, fordelt på utgivelsesår

Bokhandelen tilbyr og er avhengig av salget fra både nye bøker og backlist. Betydningen av faste bokpriser på nye bøker kan ikke undervurderes for bransjens totale lønnsomhet.

Salgskurven i norsk bokhandel er svært bratt, med få titler som selger mye, og en svært lang «hale». Nye bøker selger mest, men backlist utgjør en lang hale av titler som hver for seg ikke selger så mye, men som totalt utgjør et stort volum. Den enorme bredden som selges sier noe om hvilket mangfold som bokhandelen skaffer, og ikke minst hvor mye forskjellig bokleseren er opptatt av.

Nobelprisvinner Jon Fosse gjorde et solid byks på salgslistene i 2023. Han var blant de fem forfattere som solgte mest i norske bokhandler.

Bokhandelens omsetning økte i 2023.

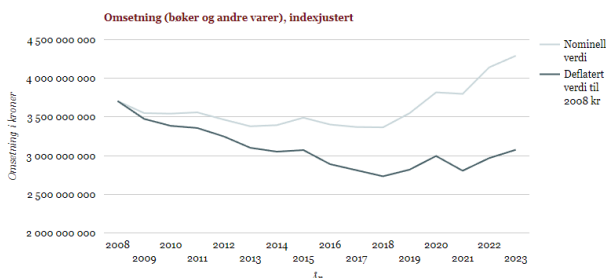
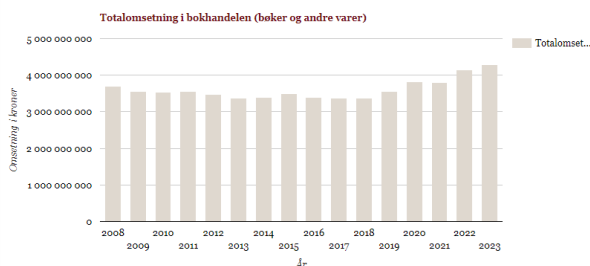
Men på grunn av økte kostnader, går lønnsomheten ned.

Press på lønnsomhet

Bokhandlerforeningen samler månedlig inn omsetningstall fra et stort utvalg av våre medlemmer. Omsetningen viser salg av både bøker og andre varer som spill og tegnesaker m.m.

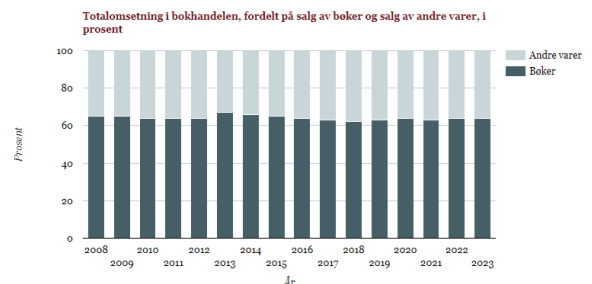
Samlet omsetning i bokhandelen i 2023 endte på 4,29 mrd mot 4,14 mrd året før. Mens omsetningen er tilnærmet stabil, har kostnader til blant annet lønn og husleie steget betraktelig de siste årene. Dette påvirker naturlig nok lønnsomheten i bokhandelen. Justert for prisstigning er nedgangen enda sterkere, som grafen under viser. Bokhandelen er dyktig på å omstille seg, men det er ingen tvil om at det er et betydelig press på lønnsomheten i norsk bokhandel.

Merk at økningen i 2022 skyldes i til dels at Akademika ble med i innrapporteringen av tall fra og med 2022.

Fordelingen av salget mellom bøker og andre varer

Fordelingen av salget mellom bøker og andre varer holder seg ganske stabilt med cirka 60 prosent bøker og 40 prosent salg av andre varer. Bokhandelen er avhengig av inntekter fra andre varer enn bøker for å kunne drive lønnsomt og gi folk et godt tilbud av bøker der de er. På større steder vil bokhandelen ha en større andel bøker og mindre andel andre varer. På mindre steder er bokhandelen avhengig av å selge en større andel andre varer for også å ha råd til å tilby bøker.

Vi ser at folk oppsøker bokhandelen for å få kunnskap og dybdeforståelse. Da kan de møte bokhandler Gro Karete fra Norli Ålgaard, som er lidenskapelig opptatt av historie.

Nesten ni av ti bokhandler har et litteraturabonnement. Fordelingen av ulike abonnement henger naturlig sammen med geografisk plassering.

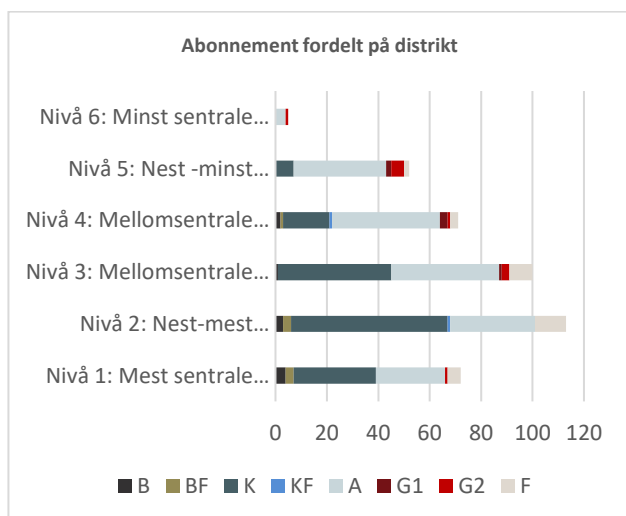
Litteraturabonnement er et viktig spleiselag mellom bokhandlere og forlag

Abonnementene sikrer at et mangfold av ny litteratur er tilgjengelig over hele landet, også bøker som kanskje ikke veldig mange leser, men som er viktig for demokratiet vårt. Litteraturabonnementene er viktig for spredningen av ny norsk litteratur og bidrar til å bygge forfatterskap. Med abonnementene tar både bokhandlere og forleggere et større kulturpolitisk ansvar.

Abonnementene sikrer at innkjøpsbøkene fra Norsk kulturråd blir tilgjengelige i bokhandelen, som motytelse får bokhandlerne bedre betingelser på de bøkene de tar inn. Bokhandelen får automatisk tilsendt et førsteeksemplar av alle nye titler fra medlemsforlagene til førsteeksemplarrabatt, innenfor det abonnementet man har tegnet.

Fordelingen av abonnement henger naturlig sammen med geografisk plassering

Eksempelvis blir all ny norsk skjønnlitteratur for barn og voksne, påmeldt til innkjøpsordningene, eksponert i alle ARK og Norlis bokhandler rundt om i landet. Nesten halvparten av landets bokhandler har også K-abonnement, men disse bokhandlerne ligger gjennomgående på litt større steder.

87 prosent av bokhandlerne har minst et abonnement

Så og si alle bokhandler har minst ett abonnement som sikrer at en vesentlig del av ny skjønnlitteratur er tilgjengelig over hele landet. Unntaket gjelder gjerne for bokhandler som ligger på svært små steder, eller nisjebokhandler, blant annet innen kristen litteratur. Studentbokhandlerne har fagbokabonnement.

	A	B	BF	F	G1	G2	K	KF	Antall butikker	Antall abn.
ARK	62	3	3				84		157	152
Norli	78	3	2				60		144	143
Norli lokaleid	32	3				2	14		52	51
Fri bokhandel	10	1	0	0	5	8	4	0	46	28
Kjedefri	2	0	1	1	1	1	1		32	7
Akademika	0	0	1	32	0	0	1		42	34
Totalsum	184	10	7	33	6	11	164	0	473	415

Oversikten viser antall i de ulike abonnementene:

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Grunnabonnement 1	232	230	201	238	269	229	266	239	253
Grunnabonnement 2	117	141	98	92	104	88	106	81	87
Allmennabonnement	349	371	299	333	373	317	377	322	352
Kulturabonnement	638	682	623	748	797	724	760	724	697
Breddeabonnement	2666	2577	2300	2664	2458	2059	2150	2177	2313
Fagbokabonnement	443	432	401	375	380	380	417	302	296

Hos Odda Norli får du tak i de samme innkjøpsbøkene innen skjønnlitteratur for voksne og barn som du får i Oslo.

Barne- og ungdomsundersøkelsen

7 av 10 barn og unge leser bøker. Barn og unge leser når bøkene er spennende, mens kjedelige bøker og manglende konsentrasjonsevne er hovedårsaker til at boka velges bort.

De fleste leser bøker på norsk, samtidig ser vi at jo eldre ungdommen blir, jo flere er det som også leser bøker på engelsk.

7 av 10 unge leser bøker

Funnene fra lesedelen i Ipsos barne- og ungdomsundersøkelse 2023, gjennomført for Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen, våren 2023, viste av både gutter og jenter leser bøker, og fortsatt leser flere jenter enn gutter. Utviklingen fra 2022-2023 er stabil, og lesingen avtar jo eldre ungdommen blir. I undersøkelsen svarer barn og unge i alderen 8-19 år selv på sine medievaner.

Mangel på konsentrasjon er en grunn til at bøker velges bort

Mens spennende bøker er den viktigste motivasjonen for å lese, viser undersøkelsen at den viktigste grunnen for å ikke lese, er at man synes bøker er kjedelige. Både gutter og jenter svarer at de slapper av når de leser. Halvparten av jentene oppgir mangel på konsentrasjon som en av grunnene til hvorfor de ikke leser bøker.

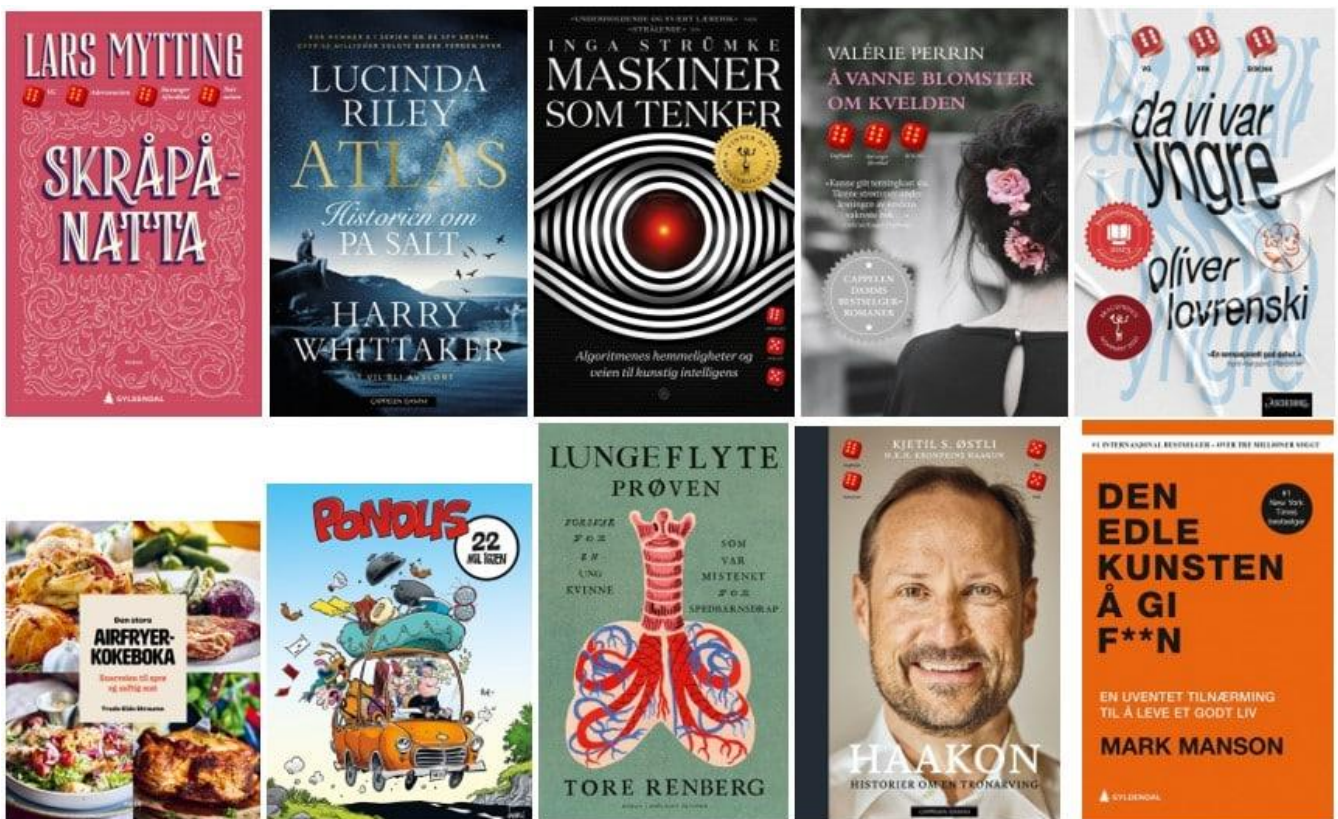
Mest norsk, men også engelske bøker

De fleste barn og unge leser bøker på norsk. Samtidig viser undersøkelsen at jo eldre ungdommen blir, jo flere er det som også leser bøker på engelsk. Eksempelvis sier 14 prosent av ungdommen mellom 12-15 år at de leser mest engelsk, mens 24 prosent mellom 16-19 år sier det samme. Så mange som 3 av 10 jenter i alderen 15-19 år, sier at de leser mest på engelsk.

– Når barn og unge, og spesielt jenter, sier at de ikke klarer å konsentrere seg bør vi som samfunn uroe oss.

Bestselgere. En debutant, en veteran, en sakprosaforfatter og to utenlandske tungvektere stod bak de fem mest solgte bøkene i norske bokhandler i 2023. Skråpånatta av Lars Mytting, solgte aller mest.

De 10 mest solgte bøkene i 2023, uavhengig av utgivelsesår.

Salgstallene viser god bredde og variasjon

Boklista viser mestselgende bøker fra flesteparten av våre medlemmer. Rapporteringen foregår ukentlig, og viser bøker som er allment tilgjengelige. Listen fører til økt oppmerksomhet rundt bøker, forfattere og bokhandelen, og bidrar dermed positivt for bransjen. Boklista deles aktivt i sosiale medier av både forfatterne selv og deres forleggere.

Metode

Boklista er utarbeidet av Bokhandlerforeningen og baserer seg på innrapportert salg per ISBN i bokgruppe 3-5 blant medlemmer i Bokhandlerforeningen. Tallene danner også grunnlaget for resten av salgsstatistikkene våre.

BOKLISTA BOKHANDLERFORENINGEN

Arntner - Total 2023 2022

Plassering
→ 1

Skråpånatta
Lars Mytting
Gyldendal
9788205569799

Plassering
→ 2

Atlas: Historien om Pa Salt
Lucinda Riley
Cappelen Damm
9788202652418

Plassering
→ 3

Maskiner som tenker
Inga Strømke
Kagge
9788248932505

Litterære priser og stipend

Debutanten Oliver Lovrenski fikk Bokhandlerprisen 2023 for boken *Da vi var yngre*.

Mye presse og mange som ville hedre Oliver Lovrenski da han fikk Bokhandlerprisen overrakt av kulturminister Lubna Jaffery 14. november.

Bokhandlerprisen til Oliver Lovrenski

Romanen "Da vi var yngre" av Oliver Lovrenski ble stemt fram som årets beste bok av landets bokhandlere. Lovrenski (19 år) er tidenes yngste vinner av Bokhandlerprisen. Prisen deles ut til den forfatteren bokhandlerne mener har skrevet årets beste norske bok innenfor skjønn/generell - eller barne- og ungdomslitteratur.

Bokhandlerprisen er bokhandlernes egen pris og deles ut etter avstemming blant alle ansatte i norsk bokhandel

Disse ble nominert til Bokhandlerprisen 2023:

Fra 2008 startet man med nominasjon til Bokhandlerprisen hvor de 10 bøkene som får flest bokhandlerstemmer i første runde går videre til siste og avgjørende runde. Bokhandlerne leser mange bøker gjennom året, i alt stemte de på over 150 ulike titler.

De nominerte til Bokhandlerprisen 2023 var:

- **Nadia Ansar** *Min skam*, Cappelen Damm
- **Frode Grytten** *Den dagen Nils Vik døde*, Forlaget Oktober
- **Vigdis Hjorth** *Gjentakelsen*, Cappelen Damm
- **Oliver Lovrenski** *Da vi var yngre*, Aschehoug
- **Lars Mytting** *Skråpånatta*, Gyldendal
- **Maria Parr** *Oskar og eg*, Samlaget
- **Siri Pettersen** *Sølvstrupen*, Gyldendal
- **Tore Renberg** *Lungeflyteprøven*, Forlaget Oktober
- **Simon Stranger** *Museum for mordere og redningsmenn*, Aschehoug
- **Anne Sverdrup-Thygeson** *Skogen*, Kagge

Bokhandelens forfatterstipend og priser

Stemmer vi gleder oss til å høre mer fra

Kristine Rui Slettebakken, Hilde Rød-Larsen, Arne Henning Årskaug og Halvard Hølleland under utdelingen

Inspirasjon og rom for videre skrivning

Bokhandlerforeningen deler årlig ut 465 000 kroner i stipend og priser til forfattere i etableringsfasen. Bokhandlere vet bedre enn de fleste at det kan ta lang tid å skrive god litteratur, og mange år å bygge opp et forfatterskap. Fra det første stipendet ble delt ut i 1997 har Bokhandlerforeningen, på vegne av bokhandlerne, gitt stipend til over 100 norske forfattere. Forfatterstipendene deles fortrinnsvis ut til forfattere i etableringsfasen og er ment for å gi inspirasjon og rom for videre skrivning.

Gode stipendordninger er uvurderlig for bredden i den norske litteraturen og bidrar til å løfte frem nye forfatterstemmer.

Mange forfattere som var relativt ukjente da de fikk stipendene, er i dag etablerte, kjente forfattere. Blant de som har fått stipend, finner vi blant annet kjente navn som Nina Lykke, Kristine Næss, Erlend O. Nødtvedt, Matias Faldbakken, Gunstein Bakke, Victoria Kielland, Lisa Isato, Siri Pettersen, Marte Michelet, Erika Fatland, Gunnhild Øyehaug, Carl Frode Tiller, Johan Harstad, Mirjam Kristensen og Karl Ove Knausgård.

Samarbeid med forfatterorganisasjonene

Bokhandlerforeningen samarbeider med forfatterorganisasjonene NBU, NFFO og DNF om stipendene, og det er deres litterære råd som innstiller. Det er norske forfattere i etableringsfasen som skal nyte godt av pengene. Stipendene kan også tildeles en forfatter det er grunn til å knytte forventninger til i forbindelse med en særskilt utgivelse.

Stipendet på 200 000 kroner gikk til Hilde Rød-Larsen

Rød-Larsen har bakgrunn som skjønnlitterær oversetter og redaktør, og debuterte i 2019 med romanen *Sommertid*. I 2022 kom hun med sin andre bok, *Diamantkvelder*.

– Å få Bokhandelens forfatterstipend, med den anerkjennelsen det innebærer, gir meg mot og kraft mens jeg egentlig er temmelig utslitt. For ikke å snakke om alle pengene da, som gir meg tid, tid til å skrive! For en deilig tid jeg går i møte, for det er jo ikke noe jeg heller vil enn å gjøre det. Uendelig stor takk til Bokhandlerforeningen og til Det litterære Råd i Forfatterforeningen, sa Hilde Rød-Larsen om stipendet.

Om boka *Diamantkvelder* skriver juryen:

«Romanen omhandler en asymmetrisk seksuell relasjon mellom en ung kvinne og en vesentlig eldre mann og fikk betydelig oppmerksomhet i offentligheten fordi det viste seg at den var inspirert av virkelige hendelser og personer. Som et innlegg i me-too debatten er boken viktig, ikke minst fordi den viser frem gråsonene og nyansene i problematikken, men det bør ikke overskygge for bokens øvrige litterære kvaliteter.»

De to stipendene på 60 000 kroner gikk til Halvard Hølleland og Arne Henning Årskaug

Hølleland debuterte i 2020 med romanen *Faste rammer*. 2022 ga han ut sin andre roman, *Veien videre*. Om denne skriver juryen:

«Med denne hovedpersonen har Halvard Hølleland lyktes i å skape en troverdig og sammensatt forteller. Forfatteren skriver en ren og til tider elegant prosa. Samtidig fremviser han et åpenbart talent for dramaturgi og spenningsoppbygging som gjør romanen vanskelig å legge fra seg.»

– *Jeg er veldig glad og takknemlig for å få stipendet. Dermed får jeg mulighet til å sette av tid og rom til å gjøre noe av det jeg liker aller best, sa Hølleland. – Forhåpentligvis kan det å skrive i en sammenhengende periode, og ikke bare på kvelder og i helger, også føre frem til et manus og kanskje helt til en ny bok.*

Arne Henning Årskaug er utdannet bibliotekar og har studert skrivekunst. Han debuterte med prosasamlingen *Utstyrstekster* i 2015, og i 2022 kom oppfølgeren *Skap & Sorg*, som av juryen beskrives som "punk-prosa i bygdetapning".

" Dette er ellevill, utemmet prosa som ikke ligner på så mye annet i norsk litteratur. Nettopp dette tydelige og personlige avtrykket er det som gjør Arne Henning Årskaug til en stemme å følge med på fremover," står det videre i juryens begrunnelse.

– *Denne tildelinga var grueleg kjekk, eg skal ikkje lyge og påstå noko anna. Å skrive bøker er eit svimlende og fornuftstridig strev, og eg vert difor frykteleg glad når krotet mitt gjer inntrykk på nokon som har teke på seg arbeidet med å lese det. Når ein ser på lista over tidlegare mottakarar skjønar ein dessutan at ein har hamna i eit særstaseleg selskap, sa Årskaug.*

Bokhandler Christin Kramprud, i midten av bildet, bokbader forfatterne i forbindelse med utdelingen under Litteraturfestivalen på Lillehammer.

Bokhandelens barne- og ungdomsbokstipend

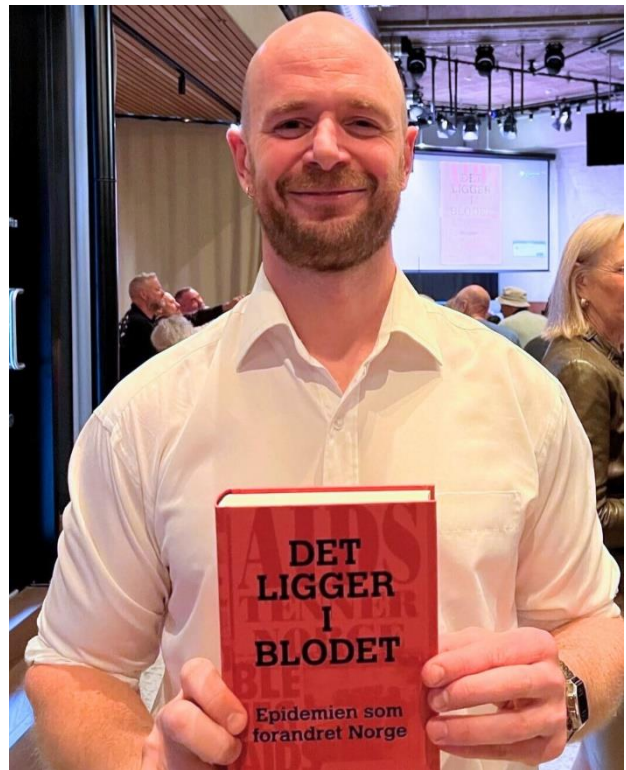
Bokhandelens barne- og ungdomsbokstipend gikk til Kristine Rui Slettebakken. Slettebakken er forfatteren bak trilogien om Jo og Frida, og debuterte i 2020 med boka *Jo har skjedd*. Hun kom ut med sin siste bok, *Billie og Bo*, i 2023. Slettebakken har tidligere mottatt Kulturdepartementets Litteraturpris, og vært nominert til både Trollkrittet, Brageprisen og ARKs barnebokpris.

– *Å få bokhandelens stipend er en skikkelig fin anerkjennelse. Det betyr mye at noen følger med på det jeg jobber med og har troa på forfatterskapet mitt, sa Slettebakken om tildelingen.*

I juryens begrunnelse står det blant annet: "Bøkene sprudler av energi, har et godt språk og skildrer troverdig fra en 11-12-åringers perspektiv. Kristine Rui Slettebakken er en forfatterstemme det er verdt å følge med på framover, for hun skriver med et overskudd det er få forunt."

Barne- og ungdomsbokstipendet ble delt ut første gang i 2001. I 2023 ble stipendet økt fra 40 000 til 60 000 kroner.

Bokhandelens sakprosapris til Ketil Slagstad

Ketil Slagstad mottar Bokhandelens sakprosapris 2023 for boken "Det ligger i blodet. Epidemien som forandret Norge" (Forlaget Press). Prisen på 60 000 kroner finansieres av alle landets bokhandlere og deles ut av Bokhandlerforeningen i samarbeid med Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO). Slagstad, som er bokdebutant, ble overrakt prisen under Norsk sakprosafestival på Litteraturhuset i Oslo.

I 2023 ble prisen for første gang delt ut til en bok utgitt inneværende år. Prisen tildeles et lovende forfatterskap som er i etableringsfasen, og har blitt delt ut årlig siden 2011. Juryen er oppnevnt av NFFO og bestod av Espen Søybye (juryleder), Merete Morken Andersen og Tore Rem.

– *Det er overveldende og en stor ære. Det er min første bok, og jeg har selvfølgelig vært spent på hvordan den vil bli tatt imot, sa Ketil Slagstad.*

Slagstad har skrevet historien om aids i Norge, fra de aller første sykdomstilfellene i 1983 og frem til en behandling forelå drøyt ti år senere. Resultatet er et enestående tidsbilde, og et helt nytt blikk på den nære norske fortiden.

Bjørnsonstipendet til Mazdak Shafieian

Bjørnsonstipendet 2023 ble tildelt Mazdak Shafieian. Stipendet tildeles en forfatter det er grunn til å knytte betydelige forventninger til. Stipendet, bestående av diplom og kr 25.000,-, deles ut hvert år i forbindelse med Bjørnsonfestivalen i Molde. Det litterære Råd i Forfatterforeningen utgjør juryen i samarbeid med Bjørnsonfestivalen og Bokhandlerforeningen.

Mazdak Shafieian er født i 1980 i Iran og kom til Norge som tjuetåring. Han har studert ved Skrivekunstakademiet i Hordaland, er utdannet litteraturviter fra Universitetet i Bergen og jobber som forfatter på full tid. Tidligere har han gitt ut diktsamlingene *Dyregravsmørke* og *Antwerpen* og essaysamlingen *Det urgamle materialet*. I 2022 kom hans første roman *Skinnende døde* til strålende anmeldelser. Der tar han utgangspunkt i egne opplevelser fra et Iran herjet av krigen mot Irak.

I juryens omtale av romanen står det blant annet: «Språket er sanselig og billedrikt, poetisk og presist på en måte som gjenspeiler at hendelsen fortelles og oppleves gjennom et barns øyne. Slik blir krigen og revolusjonen både grusom og tilforlåtelig på samme tid».

Rivertonprisen til Torkil Damhaug

Torkil Damhaug fikk Rivertonprisen 2022 for krimromanen "Hund uten grav". Han ble dermed den første forfatteren som har mottatt prisen tre ganger.

Rivertonprisen er et samarbeid mellom Rivertonklubben, Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen. Prisen, Den gygne revolver, deles ut til forfattere av fjorårets beste kriminalitterære arbeid. Prisvinneren kåres av Rivertonklubbens litterære råd.

– *Jeg kjenner meg lettet og glad, kanskje enda mer enn sist. Når Rivertonjuryen nå gir meg en tredje revolver, velger jeg å forstå det slik at de ser en utvikling i forfatterskapet mitt, og ikke bare en gjentakelse av noe jeg har skrevet tidligere, sa Damhaug om prisen.*

Torkil Damhaug er utdannet lege med spesialisering innenfor psykiatri. Han debuterte med *Flykt*, måne i 1996, og har til sammen gitt ut 11 bøker. Damhaug har tidligere fått Rivertonprisen for *Ildmannen* (2011) og *En femte årstid* (2016). I juryens begrunnelse står det blant annet:

«Ulike fortellinger konkurrerer i denne kriminalromanen som i kraft av personskildringer, skiftende miljøbeskrivelser, intrikate og troverdige konflikter, og en mesterlig håndtering av alle skiftende fortellermåter, utvilsomt også kan kalles en samtidsroman av uvanlig litterær kvalitet.»

De nominerte til Rivertonprisen var:

- **Torkil Damhaug**, *Hund uten grav*, Cappelen Damm.
- **Myriam H. Bjerkli**, *Grønnøyd monster*, Bonnier Forlag.
- **H. S. Palladino**, *Den som frykter snøen*, Cappelen Damm.
- **Johan Høst**, *En nasjon i sjakk*, Vigmostad & Bjørke.
- **Ingrid Berglund**, *Den svarte svanen*, Gyldendal..

Mammutsalget

Mammutsalget er det største boksalget i markedet.

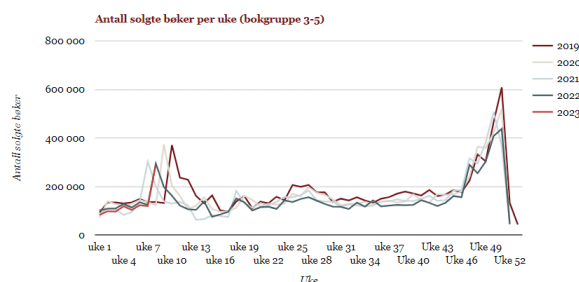

Mammutsalget

Mammutsalget er et av bokbransjens sterkeste merkenavn, og trekker fortsatt tusenvis av bokinteresserte til bokhandlene i løpet av de ukene salget pågår. I alt deltok 368 bokhandlere på Mammutsalget i 2023 som ble gjennomført fra 20. februar til 11. mars. 46 forlag deltok med til sammen 730 titler. I tillegg var det e-bøker og lydbøker til gode Mammutpriser.

Mammutsalget er organisert og eid av Forleggerforeningen og Bokhandlerforeningen i fellesskap. Mammutsalget skal tilby bokkjøpere gode bøker med bredde i mange kategorier, til en redusert pris. Foreningene har som mål at Mammutsalget skal være det største boksalget i markedet.

Bokhandlerkunden får kjøpt bøker på tilbud hele året. Men ikke noe annet salg tilbyr et større samlet utvalg enn Mammutsalget. Ser vi på antall solgte titler fordelt uke for uke, ser vi tydelig at kun julesalget selger flere bøker.

Fagskolen for bokbransjen

Kompetente og motiverte medarbeidere er en viktig suksessfaktor for bransjen

Fagskolen gir utdanning til ansatte i bokhandel og forlag. Skolen tar også imot kvalifiserte søkere utenfor bransjen som ønsker seg inn i bokbransjen. Skolen har gode forelesere i alle fag, og har et godt samarbeid med de ulike aktørene i bokbransjen som er med og gir viktige bidrag til det faglige opplegget.

Kompetente og motiverte medarbeidere er den viktigste suksessfaktoren dersom bokhandelen skal lykkes i konkurransen med annen faghandel. Derfor legger skolen stor vekt på å gi studentene kompetanse i de viktigste fagområder man har behov for som ansatt i bokbransjen; markedsføring, bransjekunnskap, forlagsdrift, detaljhandel, økonomi, ledelse, salg og formidling, litteraturkunnskap og jus. En vesentlig del av litteraturkunnskapen tilegnes via brevundervisning, som gjennomføres over ett år, fra august til juni. Samlingene på skolen er på totalt 11 uker inklusiv en studietur til utlandet. Ukene er oppdelt i 3 bolker; høst, vinter og vår med 2-5 ukers undervisning hver gang. Dette for å redusere studentens fravær på jobb, og behovet for vikar reduseres betraktelig. Fagskolen har en stabil stamme av forelesere som får meget gode evalueringer av studentene.

Skolen uteksaminerte 12 studenter våren 2023 og 7 som ferdigstiller i løpet av året. Høsten 2023 ble det tatt opp 23 studenter. Blant annet har Norli startet med å sende og finansiere skolen for et utvalg av sine ansatte.

Skolen finansieres hovedsakelig av midler fra Kunnskapsdepartementet i tillegg til studieavgift. Fagskolen har god økonomistyring, og økonomien er tilfredsstillende. Fagskolen er godkjent av NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) og dette gjør at studentene kan søke lån og stipend hos Statens Lånekasse for utdanning. Studiet gir også studiepoeng i fagskolesektoren og dette gjør at Fagskolens studenter får 30 studiepoeng ved gjennomført studium.

Skolen drives som en stiftelse. Skolen holder til i fine og velfungerende lokaler i Universitetsgata 20. Rektor for skolen er Cecilie Løwe.

Merkur bok. Et kompetanse- og utviklingsprogram for bokhandlere i distriktene i regi av Kommunal- og distriktsdepartementet.

Merkur bok er et kompetanse- og utviklingsprogram for bokhandlere i Distrikts-Norge som har som målsetting å bidra til et godt bok- og kulturtilbud i hele landet.

Merkurs oppgave er å bistå med å utvikle kompetansen til bokhandlerne for å styrke lønnsomheten i butikken, finne nye kilder til inntekt og utvikle butikken i samspill med kommunen og bygda eller småbyen.

Merkur bok kom inn i Merkur-programmet i 2008. Fra 2020 ble Merkur bok organisert i tre regioner, region Nord, Øst og Vest, der en Merkurkonsulent har ansvar å følge opp bokhandlere i hver region.

I 2023 var det 3 grupper med distriktsbokhandlere fra de ulike regionene som møttes på samlinger som en del av Merkurs utvekslings- og kompetanseprogram. Alle bokhandlerne er svært positive til kursene og trekker spesielt frem påfyll av kunnskap og erfaringsutveksling, og verktøy for å utvikle butikken i samspill med lokalsamfunnet.

Et utvalg av dyktige distriktsbokhandlere som er blant dem som har deltatt i utviklingsprogrammet det siste året. På bildet ser du fra venstre: Søren Solvang fra Merkur, Sølvi Myskog fra Samisk Litteratursenter AS, Merete Birkelund fra Alvdal Bokhandel, Hilde Hagen Nielsen fra Vest Telemark Bok og Papir AS og Lena Bye Rødseth fra Memo Myre AS. Anne Schiøtz fra Bokhandlerforeningen fikk æren av å dele ut diplomene som bevis på fullført kurs.

EIBF er europeiske bokhandlers felles stemme inn mot EU.

Administrasjonen og styret i European and International Booksellers Federation (EIBF).

Nyttig nettverk og kompetansedeling

Bokhandlerforeningen er medlem i European and International Booksellers Federation (EIBF). EIBF har sekretariat i Brussel. Foreningene arbeider aktivt for at kulturhensyn skal være overordnet økonomiske hensyn når det kommer til vurdering av konkurranse innen boksalg, og for mva-frihet på bøker. I dette arbeidet inngår nær kontakt med EU-kommisjonen og EU-parlamentet. Bokhandlerforeningen deltar aktivt i EIBFs arbeid og sitter i EIBFs styre (executive committee).

EIBF har også fått støtte til RISE Bookselling, som blant annet har arrangert bokhandlerutveksling, konferanser og flere interessante rapporter.

Møte med bokhandlerorganisasjoner fra hele verden i forbindelse med American Booksellers Associations Winther Institute i Seattle, USA, hvor store deler av styret i EIBF deltok.

Styremøte i Brussel og besøk i EU-parlamentet.

Paneldeltagelse i forbindelse med EIBFs bokhandlerkonferanse, RISE, i Praha.

Utvalg 2023

Styret for Fagskolen for bokbransjen

Anne Schiøtz, (leder), Bokhandlerforeningen
Ingvild Kogstad Brodal, Forleggerforeningen
Sylvi Steine, Akademika
Eva Svoldal, Norli
Jan-Frode Brenna-Hansen, Gyldendal
Cecilie Brun Løwe, rektor

European and International Booksellers Federation (EIBF)

Anne Schiøtz, Bokhandlerforeningen

Norsk Barnebokinstitutt

Emilie Jarto (ARK), rådsmedlem Bokhandlerforeningen

Merkur – programstyret

Åshild Vere Jacobsen

Fri Bokhandel feiret sitt 25 års jubileum i 2023. Gratulerer!

**BOKHANDLER-
FORENINGEN**

**BOKHANDLER-
FORENINGEN**

Bokhandlerforeningen

Sehesteds gate 6

0164 Oslo

Tlf: 22 39 68 00

E-post: firmapost@bokhandlerforeningen.no

www.bokhandlerforeningen.no